

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс — 94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

Анкетування

Підсумки опитування кредитних спілок 2

Вітаємо!

"Золота Фортуна" відзначила кооператорів 3

З життя кредитних спілок

"Освіта" - це Основа Стабільної Вигоди І Тривалого Авторитету 4

Позитивний імідж як формула успіху 7

Олег Голяр: "Це стало б економічною революцією у фінансових відносинах на селі" 11

КС "Довіра": рух - це життя 14

Міжнародний огляд

Новини світового руху кредитних спілок 15

Дискусійний клуб НАКСУ

Буцалось телятко з дубом, або Дилетант проти професіоналів 18

При яких умовах мы согласны на регулятивные сборы 21

Анонсуємо подію

ІІІ Свистунівський фестиваль поезії 24

Законодавство та рекомендації

Захист персональних даних: що нового? 25

Закон України "Про захист персональних даних" 28

Наказ ДПА "Про затвердження форми Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб" 35

Лист ДПА "Про заповнення Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб" 38

Лист ДПА "Про подання Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб" 42

Заповнюємо декларацію з податку на доходи фізичних осіб 42

Майже мемуари 44

Узагальнення судової практики з кредитних правовідносин 46

Байки від Марічки Зозулі

Про те, як одна ДПА Податковий кодекс коментувала 51

Шановні колеги!

Нагадуємо вам, що згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (стаття 14 "Подання та оприлюднення фінансової звітності") кредитні спілки зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним року оприлюднювати річну фінансову звітність шляхом публікації у періодичних виданнях або розповсюдження її у вигляді окремих друкованих видань.

Національна асоціація кредитних спілок України пропонує кредитним спілкам опублікувати свою фінансову звітність за 2010 рік в "Додатку до "Бюлетеня кредитних спілок України".

Вартість публікації для кредитних спілок - членів НАКСУ складає **500 грн.**, для кредитних спілок, що не є членами НАКСУ - **700 грн.**

Реквізити для оплати:

Одержувач платежу: ТОВ "Інформаційно-консультаційна служба"

Код ЄДРПОУ 31409058, п/р 2600507108 в ПуАТ "СЕБ Банк", МФО 300175

Призначення платежу: **за послуги з публікації фінансової звітності в "Додатку до "Бюлетеня кредитних спілок України"** згідно рахунку б/н від 22.02.2011 року.

Заявки на публікацію разом з формами звітності у встановленому форматі (**заявка та форми - на сайті www.unascu.org.ua**) надсилати на електронну адресу iks@unascu.org.ua

Довідки за телефонами: (044) 501-18-74, 501-18-75.

ПІДСУМКИ ОПИТУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Дорогі колеги!

Ми вітаємо усіх на сторінках першого у цьому році «Бюлетеня кредитних спілок України». І одразу висловлюємо подяку усім, хто відповідально поставився до звернення редакції і надіслав заповнені анкети з даними про свою установу та думками щодо журналу. Звісно, ця інформація і стане основою при створенні майбутніх номерів «Бюлетеня» у поточному році.

Лишимо аналізувати показники діяльності КС фінансовому департаментові, а тим часом узагальнимо за кількома напрямками інформацію власне щодо журналу. У графі «Чи допомагає журнал у повсякденній роботі?» бачимо практично одноголосне «Так». І це дуже приємно.

Декілька читачів висунули пропозицію щодо створення рубрики на кшталт «Відкритої трибуни». Повністю підтримуємо, проте рубрика такого змісту вже є, і називається вона «Дискусійний клуб». Принагідно хочемо відзначити її дописувачів, Анатолія Неділенка, Йосипа Децовського та Людмилу Кирпу, статті яких відклалися у пам'яті читачів. А от задля розширення цієї рубрики ми знову-таки запрошуємо вас, шановні, до обговорення у ній будь-яких питань, що стосуються діяльності кредитних спілок (свої думки, умовиводи та пропозиції надсилайте на адресу редакції у будь-який зручний для вас спосіб).

Природно, що у триваючих несприятливих умовах (вибачайте за набридле словосполучення) багатьом читачам стали у нагоді аналіз фінансових показників діяльності кредитних спілок, поради з бухгалтерського обліку, рекомендації щодо перевірок діяльності КС та судова практика. Тому статті на дану тематику ми намагатимемося публікувати щонайменше.

У рейтингу найцікавіших статей пальма першості належить матеріалам Катерини Калустової, Наталії Аксьонової, Ольги Савиної. Багато хто з респондентів не залишили поза увагою минулорічну рубрику від Марічки Зозулі, її байки з перших же номерів припали спілчанам до смаку. Тому цього року ми і надалі завершуватимемо «Бюлетень» статтями цієї дотепної та місцями іронічної дівчини.

Тепер щодо яких рубрик думки розійшлися. Тут ми бачимо пропозиції скоротити рубрики «Вітаємо», «З життя кредитних спілок», «Фінансовий

аналіз» та навіть «Засідання Ради НАКСУ». Ці пропозиції одиничні, проте про них не можна змовчати. На противагу цьому для інших читачів вказані рубрики є чи не найцікавішими і потребують розширення. Оскільки коло наших передплатників досить широке, ми шукатимемо «золоту середину», аби максимально задовольнити ваші побажання.

2011 року аудиторія «Бюлетеня» збільшилася з числа кредитних спілок, що не входять до складу НАКСУ, проте виявили бажання отримувати журнал. Цей факт ще раз переконує у доцільності видання «Бюлетеня» та вдалому його наповненню. Серед «новачків» є й тільки-но створені кредитні спілки. А це свідчить про те, що кооперативний рух в Україні живе і шириться, хай би яким непростим ділом це видавалося сьогодні.

**З повагою та найкращими побажаннями,
Оксана Гайдук
керівник прес-служби НАКСУ,
випускаючий редактор "Бюлетеня кредитних
спілок України"**

"ЗОЛОТА ФОРТУНА" ВІДЗНАЧИЛА КООПЕРАТОРІВ

20 грудня 2010 року у Києві, у Великому конференц-залі Національної академії наук України пройшла урочиста церемонія вручення почесних нагород Міжнародного академічного рейтингу «Золота Фортуна». Цей рейтинг є міжнародним літописом епохальних звершень сьогодення, він відзначає людей, що відновлюють економіку країни, прокладають шлях у майбутнє. Нагороди рейтингу є відзнакою конкурентоспроможності нашого бізнесу.

Цього разу ми з вами, шановні колеги, маємо приводи для гордості: Голова правління кредитної спілки «Агро-Кредит» Володимир Коломацький з м. Старобільська Луганської області отримав Диплом «Якість ХХ століття» від рейтингу «Золота Фортуна». А за багаторічну сумлінну працю, високий рівень професіоналізму та вагомий внесок у розвиток кредитних спілок України Зіновій Антонович Ковбель, Голова правління кредитної спілки «Народна скарбниця» з м. Борщів Тернопільської області, був нагороджений срібною медаллю «Незалежність України». Нагороди вручав Президент Національної Академії наук Борис Євгенович Патон.

Після отримання нагороди Зіновій Антонович сказав: «Я щиро дякую усім працівникам нашої кредитної спілки за те, що спільними зусиллями ми створили таку потужну фінансову установу, яка процвітає на теренах нашої Борщівщини і дає можливість в цей непростий час виживати людям. Я щиро вдячний Академії «Золота Фортуна» за те, що

вони мене знайшли і нагородили за мої заслуги».

Міжнародний академічний рейтинг «Золота Фортуна» проводиться з 1993 року. Його засновниками є Національна академія наук і Кабінет міністрів України. До складу президії Рейтингу входять керівники Національних та Королівських академій наук 29 країн світу (Великобританії, Італії, Китаю, України та ін.). Очолює президію президент НАН України Борис Патон. Тісна співпраця з науковими структурами багатьох країн сприяє об'єктивності оцінки результатів «Золотої Фортуни».

Головне завдання Рейтингу — пропаганда видатних досягнень науково-технічного прогресу, державних діячів, політиків, вчених, представників силових структур, духовенства, а також установ, організацій та провідних підприємств усіх напрямків діяльності країн-учасниць Рейтингу.

«Бюлетень кредитних спілок» щиро вітає колег з почесними нагородами, які є свідцтвом широкого визнання професійних досягнень для покращення життя наших співгромадян.

"ОСВІТА" - це Основа Стабільної Вигоди І Тривалого Авторитету

У першому цьогорічному номері «Бюлетеня» ми спілкуємося з першим цьогорічним ювіляром. Наш співрозмовник — Голова правління кийвської КС «Освіта» Анастасія Дука, яка 15 років поспіль очолює кредитну спілку. Всупереч кризі у фінансовому секторі, тут повертають внески, платять за депозитами та кредитують своїх членів.

— Ваша кредитна спілка працює на ринку ось уже півтора десятиліття. Розкажіть, будь ласка, про те, як її було створено.

— Нашу кредитну спілку було створено в січні 1996 року за рішенням загальних зборів, де були присутні 50 членів профспілки університету за ініціативи та підтримки первинної профспілкової організації Київського національного університету ім. Т. Шевченка для фінансової підтримки працівників та студентства.

Базою членства було затверджено тих, хто працює та навчається в нашому закладі, та членів їх родин. Від початку своєї роботи спілка орієнтувалась тільки на внески пайового типу, необхідно було накопичувати кошти. І тільки згодом були зроблені перші депозитні внески, які вже гарантували собою виплату фіксованих процентів.

— Якими на той час були активи, кредитний портфель, членство і як вони змінювалися протягом діяльності, по сьогодні?

— Наша кредитна спілка розпочинала діяльність у 1996 році з активів, сформованих засновниками у кількості 50 осіб. Якщо зважити, що вступний та обов'язковий внески на час створення відповідали сумі, еквівалентній сьогоднішній одній гривні, то у нашому розпорядженні було лише 50 грн. А вже у 1997 році спілка налічувала близько 200 осіб, переважно працівників сфери освіти та науки. Поступово зростала довіра до кредитної спілки та її керівництва, і це дало можливість залучати додаткові внески, що суттєво вплинуло на суми, терміни та цілі кредитування.

Наразі обсяги надання послуг щодень зростають, тим самим підтверджуючи правильність зав-

часно обраної стратегії та демонструючи злагодженість роботи усього колективу спілчан. Свідченням цьому є повне задоволення потреб членів спілки у кредитах. Так, у 2010 році загальна сума наданих кредитів становила 529,7 тис. грн. Для порівняння, у 2004 році вона складала 61,7 тис. грн. Тобто за цей період загальний обсяг кредитів зріс у 8,6 раза. При цьому, якщо за 2010 рік кредити, надані на понад один рік, становили 26 % кредитного портфеля, то за 2004 рік всі кредити були надані терміном до одного року. Суттєво виріс і середній розмір кредиту за цей період: з 1,7 тис. грн. до 6,1 тис. грн. у 2010 році. Максимальна ж сума можливого кредиту до видачі у 2010 році становила більше 30 тис. грн., тоді як у 2004 році — 3 тис. грн., а у 1996 році — 400 грн.

Стабільні позитивні результати роботи та планомірний розвиток сприяли тому, що зростає і власний капітал спілки. А це, насамперед, запорука надійності її подальшого розвитку.

— Переважно на які цілі люди отримували кредити тоді і зараз?

— На початку діяльності нашої кредитної спілки кредитний портфель зростав поступово, тому і цілі кредитування були лише на придбання товарів народного споживання. Тоді кредитно-кооперативний рух був новим поняттям для розуміння людей. Вони побоювалися брати кредити та робити внески, що суттєво впливало на цілі та розміри кредитування. Значний попит був на «швидкі» кредити, що видавалися на короткий термін і в межах зарплати. До речі, такі кредити знову набувають актуальності.

Поступово спілка зростала, а разом з нею змінювались і потреби спілчан. На сьогодні суми, які може видавати наша КС з дотриманням всіх вимог та нормативів, значно зросли. Кредити видаються на навчання, споживчі та житлові потреби, оздоровлення і відпочинок. Серед наших спілчан є і пенсіонери, які вже не працюють в університеті, проте й сьогодні користуються нашими послугами. Банки вже не зацікавлені у наданні їм кредитів, а ми добре знаємо цих людей і з радістю йдемо їм назустріч.

— Останніми роками усім фінансовим установам довелося працювати в дуже несприятливих умовах. З якими труднощами ви стикнулися і яким чином їх долаєте?

— У першу чергу, мабуть, варто згадати про те, що законодавча база, яка здійснює регламентацію діяльності кредитних спілок, є досі недосконалою і вимагає суттєвих змін.

Іншим неприємним моментом є негативні події на фінансовому ринку, пов'язані з недовірою до банків та кредитних спілок, які призводять до зменшення обсягу залучених коштів на депозити та паї й стримують кредитну діяльність.

Проблемна заборгованість за кредитами для нашої спілки не настільки актуальна завдяки плідній співпраці та підтримці профспілки університету, хоча іноді трапляються випадки несуттєвого затримання надходжень в рахунок погашення кредитів.

За умов зростаючої та жорсткої конкуренції на ринку фінансових послуг бути лише стабільним замало, необхідно постійно розвиватися, запроваджувати нові послуги, тому для КС «Освіта» одним з основних завдань є позитивні рішення зміни, які дозволять підвищити конкурентоспроможність. Такого ж напрямку у своїй діяльності дотримується і профспілка, тобто цілі та механізми їх досягнення у нас спільні. І тепер,

підбиваючи підсумки такої спільної роботи, можна сказати, що нам вдалося зробити дуже багато. Вже протягом 15 років спілка допомагає своїм членам у вирішенні фінансових проблем.

— Для захисту інтересів вкладників у вашій кредитній спілці створено «Інформаційну базу недобросовісних позичальників». Розкажіть про неї докладніше.

— Так, з метою захисту інтересів вкладників — членів кредитних спілок в умовах зростання кількості неповернених кредитів, недобросовісних позичальників та активізації уваги до кредитних спілок з боку фінансових шахраїв було започатковано створення «Інформаційної бази недобросовісних позичальників».

Ми не маємо на меті створення альтернативної бази для накопичення кредитних історій, а прагнемо лише посилити поінформованість як засторогу про потенційно ненадійних та небезпечних позичальників.

У базі відображається узагальнена інформація саме про боржників, а не їх кредити (а саме: прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані, ідентифікаційний код, а також інформація про учасника ринку, де цей боржник отримував кредит). Така інформація не оприлюднюється, оскільки накопичується самостійно, виходячи з досвіду роботи. Ця база дає можливість орієнтуватися у ситуації з приводу безпеки надання кредитів особам, з якими втрачені зв'язки, що у результаті призвело до втрат.

Основні позитивні зрушення від існування такої бази, за нашими прогнозами, з'являться вже найближчим часом, оскільки її існування спроможне призвести до:

— зменшення охочих «поживитися» кредитом без наміру його повертати, оскільки сама можливість потрапити в таку базу і знання того, що отримання інформації в ній вільне і безкоштовне стане суттєвим обмеженням для багатьох потенційно небезпечних боржників,

— посилення виконавської дисципліни існуючих позичальників у зв'язку з можливістю потрапити до такої бази,

— повнішого захисту вкладників та їх вкладів від неповернення кредитів,

— покращення захисту та поінформованості про потенційно «небезпечних» боржників.

У нашому інформаційному суспільстві навіть інформація про створення та існування такої бази дозволить працювати на випередження та зменшити кількість проблемних кредитів ще на етапі збору та аналізу інформації про потенційно

небезпечного позичальника. А її безоплатність розширить коло та поінформованість учасників.

Ми переконані, що лише спільні зусилля всіх учасників ринку дозволять працювати ефективно та виконувати нашу головну місію — фінансовий та соціальний захист наших спілчан.

— **Розкажіть, будь-ласка, про основні здобутки КС «Освіта».**

— Нині КС «Освіта» є активним учасником кредитно-кооперативного сектору фінансового ринку України. Є членом НАКСУ, а з 2002 року — ще й членом її Стабілізаційного фонду. У 2007 році наша організація отримала своєрідний «статус надійності» в результаті рейтингування «ТОП-100. Найкращі компанії фінансового сектору України» за версією видавництва «Економіка».

Все це є підсумком плідної співпраці зацікавлених у своїй справі людей, що роблять усе можливе, щоб потреби наших членів у фінансових ресурсах були задоволені вчасно та в повному обсязі.

Впродовж існування наша спілка так і залишається відданою принципам взаємодопомоги, прозорості та демократичності, що дозволяє вирішувати проблеми соціального та фінансового захисту її спілчан. Виважена політика спілки та її тісний зв'язок з Профспілковою організацією університету дозволяє найповнішою мірою зорієнтуватися саме на допомогу у розв'язанні фінансових труднощів та реалізується у людяному ставленні до спілчан, а не створенні ще більшого фінансового тягаря. Це проявляється і у поточній роботі спілки, і у рішеннях її органів управління. Кожному приділяється особлива увага і до вирішення проблем кожного застосовується індивідуальний підхід.

— **Хто працює у вашій кредитній спілці?**

— Колектив нашої кредитної спілки невеликий та дружній. Сама сутність кредитної спілки орієнтована на взаємодопомогу. Тому наш колектив є віддзеркаленням цих відносин і практично являє собою родинне коло для кожного спілчанина. У своїй поточній роботі наш колектив — це команда. І це дозволяє щодня знаходити і теплі слова і взаєморозуміння під час вирішення складних питань.

— **Як плануєте відзначати ювілей установи?**

— Звичайно, у родинному колі — у нашому колективі. Спілчани завжди приходять до нас на такі події і ми їм щиро радіємо.

— **Ваша думка про співпрацю з НАКСУ.**

— З Національною асоціацією кредитних спілок України нас поєднує чимала історія взаємного становлення та спільних напрямів діяльності. Ми є і залишаємося з НАКСУ від самого початку відродження кредитно-кооперативного руху в Україні. Намагаємося брати участь майже у всіх програмах НАКСУ і жодного разу не пошкодували про співпрацю з Асоціацією. Нам подобається і колектив НАКСУ, і їх професіоналізм та людяність у вирішенні багатьох проблем, з якими стикається кредитна спілка в своїй діяльності. Особливо, в умовах змін, завдяки НАКСУ ми не залишаємося в інформаційній ізоляції та отримуємо підтримку.

— **Кілька слів про журнал: що подобається, чого не вистачає?**

— В цілому структура журналу дуже вдала. В ньому відображаються усі основні події кредитно-кооперативного руху, дискусії з приводу окремих робочих нюансів, фінансово-аналітичний блок, привітання, поради та рекомендації. Особливо доречно у кожному номері після напруженого осмислення описаних серйозних подій та проблем виглядає байка.

На сторінках журналу актуальними були б статті на теми особливості бухгалтерії в кредитних спілках, поточна кадрова робота в кредитній спілці, на допомогу фінансовому аналітику, до уваги кредитного інспектора, в допомогу юрисконсульту і т.п., враховуючи специфіку роботи кредитних спілок. Така інформація стала б корисною багатьом читачам журналу при організації їх поточної роботи.

— **Дякуємо Вам за цікаві та змістовні відповіді. Зичимо вашій кредитній спілці подальшого розвитку та зростання!**

ПОЗИТИВНИЙ ІМІДЖ ЯК ФОРМУЛА УСПІХУ

27-28 січня 2011 року в м. Суздаль (Російська Федерація) відбувся круглий стіл для кредитних кооперативів, що входять в некомерційне партнерство «Народні каси». Про свій досвід роботи розповіли провідні кредитні кооперативи Росії.

На круглий стіл в якості одного з доповідачів було запрошено і Віце-президента Національної асоціації кредитних спілок України, Директора фінансового департаменту НАКСУ Катерину Калустову. Вона розповіла про роботу кредитних спілок України. Серед інших питань «круглого столу» були розглянуті теми рентабельності в кредитному кооперативі і її складових, стандартизації діяльності кредитно-споживчих кооперативів (КСК), створення позитивного іміджу кредитного кооперативу і його керівника. На нашу думку, цей захід є вдалим приводом розповісти про кооперативний рух сусідньої держави і, зокрема, про роботу кредитної спілки з Сиктивкара, де велика увага приділяється пропаганді.

Правові основи створення і діяльності кредитних споживчих кооперативів різних видів і рівнів, спілок (асоціацій) і інших об'єднань кредитних споживчих кооперативів встановлено Федеральним законом РФ від 18.07.2009 № 190-ФЗ «Про кредитну кооперацію». У Росії кредитні кооперативи можуть бути створені і здійснювати свою діяльність у вигляді кредитного кооперативу, членами якого можуть бути юридичні і фізичні особи, кредитного споживчого кооперативу громадян, а також у вигляді кредитного кооперативу другого рівня. Кредитним кооперативом другого рівня є кооператив, пайовиками якого є кредитні кооперативи першого рівня. Зазвичай кооперативом другого рівня є регіональний (обласний) кооператив, що об'єднує районні місцеві кооперативи.

Кредитні кооперативи другого рівня створюються не менше ніж п'ятьма кредитними кооперативами на основі членства за територіальним (регіональним, міжрегіональним, федеральним) або іншим принципом.

Кредитний кооператив може бути створений не менше ніж 15 фізичними особами або 5 юри-

дичними особами. Кредитний кооператив, членами якого є фізичні і юридичні особи, може бути створений не менше ніж 7 вказаними особами.

Кредитний кооператив створюється на основі членства за територіальним, професійним і (чи) іншим принципом. Принципи створення кредитного кооперативу встановлюються його статутом.

Засновники кредитного кооперативу приймають рішення про його створення, яке оформляють протоколом, здійснюють підготовку проекту статуту кредитного кооперативу і організацію загальних зборів засновників кредитного кооперативу, на якому приймається статут.

Федеральним законом встановлюється також обов'язок кредитних кооперативів (за винятком кооперативів другого рівня) вступити в саморегульовану організацію.

За даними реєстру Міністерства фінансів Російської Федерації, в Росії налічується більше двох тисяч кредитних споживчих кооперативів. У таких розвинутих (у плані кооперації) регіонах як Волгоградська область — 115 кооперативів, Татарстан — 62 кооперативи, Башкирія — 55 кооперативів, Якутія — 96 кооперативів, Кіровська область — 79 кооперативів. Лідерами ж є Кемеровська область — 165 кооперативів, Алтай — 123 кооперативи. У Північно-західному Федеральному окрузі, якщо не рахувати Санкт-Петербург, лідером у розвитку кредитної кооперації є Республіка Карелія — 20 кооперативів. У Республіці Комі працюють два

великих кредитних споживчих кооперативи — «КредитЪ» і «Спаський».

Кредитний споживчий кооператив «КредитЪ»

КСК «КредитЪ» був зареєстрований 22 липня 2003 року в м. Сиктивкар, де розташовано його центральний офіс. З часом у зв'язку з тим, що банківські і фінансові структури не так широко представлені на селі, було прийнято рішення про надання послуг кооперативу жителям віддалених від республіканського центру районів. Були відкриті відділення в Ежвинському районі м. Сиктивкару, с. Візинга, с. Вильгорт. Пайовиками кооперативу можуть бути жителі Республіки Комі, що досягли 16-річного віку. Для вступу в кооператив досить подати заяву, внести пайовий внесок (який повертається при виході з кооперативу) і вступний внесок.

КСК «КредитЪ» є членом «Товариства взаємного страхування «Народні каси», з яким укладено угоди страхування ризику неповернення позик у разі смерті або втрати працездатності позичальника і ризику неповернення кооперативом особистих заощаджень пайовиків.

КСК «КредитЪ» співпрацює з кредитними кооперативами і громадськими організаціями інших регіонів Росії, Російським мікрофінансовим центром, Лігою кредитних спілок, Поволзькою асоціацією кредитних спілок та ін., є учасником цільової республіканської програми «Розвиток і підтримка малого підприємництва і споживчої кооперації в Республіці Комі», виступає консультантом Консультативної приймальні для суб'єктів малого і середнього підприємництва Республіки Комі при Міністерстві економічного розвитку Республіки Комі.

Велику увагу у своїй роботі керівництво кооперативу приділяє пропаганді і поширенню принципів і цілей споживчої кооперації і руху

кредитних спілок. На думку колег, ефективна реклама і піар є основою успішного розвитку кредитного кооперативу, з їх допомогою ведеться залучення нових пайовиків, повернення і утримання існуючих.

На вищезгаданому «круглому столі» Голова правління КСК «КредитЪ» Валентина Миколаївна Макарова розповіла про важливість створення позитивного іміджу кредитного кооперативу і його керівника. Саме це, вважає Валентина Миколаївна, є запорукою успіху.

На думку керівництва КСК «КредитЪ», реклама має бути доброзичливою, відкритою, системною, оригінальною, з використанням національного стилю. Для просування своїх послуг кооператив використовує листівки, плакати, календарі, зовнішню рекламу, рекламу в ЗМІ та веб-сайт.

Проаналізувавши місцевий ринок преси, в кооперативі дійшли висновку, що свої плюси має і реклама в газеті: на певній території небагато місцевих газет, що конкурують між собою. Типова газета, що займає в місті позиції монополіста, доходить до 65 % дорослого населення міста (села), у читача рекламних оголошень в газеті більше часу на осмислення змісту оголошення, ніж при радіо- чи телетрансляціях.

КРЕДИТЪ - довір'яє, в'єра в долгъ, заборъ, дача и прїємъ денегъ и товаров на счетъ, на срокъ

В. Даль «Толковый словарь живого великорусского языка».

лошень в газеті більше часу на осмислення змісту оголошення, ніж при радіо- чи телетрансляціях.

Варто детальніше розповісти про оригінальні методи пропаганди послуг кооперати-

ву. У місцевій міській газеті регулярно проводяться конкурси. Наприклад, граючи в «Баксоман», необхідно було вгадати курс долара на встановлену дату; у конкурсі «Дорогий мій рубель» учасники давали прогноз офіційного індексу споживчих цін по Республіці Комі. Під час поетичних конкурсів необхідно було назвати автора вірша і запропонувати свій варіант перекладу російською мовою з комі рядка у вірші або вказати ім'я відомого комі поета-фронтовика, автора уривка певного вірша. Переможці змагань нагороджувалися призами з логотипом кооперативу і могли милуватися власним фото в газеті. Крім того, «КредитЪ» не упускає можливості взяти участь в різних фестивалях і конкурсах.

Для кредитного кооперативу дуже важливим є довготривале позитивне ставлення людей до нього, постійне нагадування про себе. Тому піару, тобто управлінню інформацією про кредитний кооператив, відводиться особливе місце. За глибоким переконанням керівництва КСК «КредитЪ», якщо ви не займаєтеся PR, то ви не контролюєте те, що про вас го-

ворять інші, і думка про вас складається без вашого втручання.

PR-діяльність в КСК «КредитЪ» спрямовано на підтримку позитивного іміджу і репутації кооперативу, взаємовідносин зі ЗМІ, контакти з органами державної влади, взаємовідносини з членами кооперативу, місцевою гро-

Участь кооперативу в міжнародному фестивалі "Призьба" в с.Вильгорт

Подарунки дітям - учасникам конкурсу малюнків

мадськістю.

У свою чергу, імідж кооперативу створюється з особи керівника, підтримки кооперативу шанованими людьми, міською адміністрацією, залучення професіоналів.

Контакти з органами державної влади будуються шляхом надання інформації адміністрації про соціальну спрямованість діяльності кооперативу (статистика виданих позик: по соціальних категоріях — пенсіонерах, по цілях — на лікування, освіту і т. д.) та участі в заходах, що проводяться адміністрацією (виставках, святкових гуляннях, семінарах, конференціях і т.п.). Крім того, кооператив бере участь в міжнародних, національних і міських святах.

У КСК «КредитЪ» налагоджено постійний діалог з членами кооперативу. Регулярно проводяться опитування серед пайовиків з метою вивчення їхніх потреб, щорічно розсилається інформація про роботу кооперативу за рік, на загальних зборах проходять розіграші призів, сертифікатів на пільгові позики, йде розсилка і роздача презентаційних матеріалів, доброю традицією стали привітання з Днем народження.

При підготовці статті використано Закон РФ «Про кредитну кооперацію» і матеріали круглого столу.

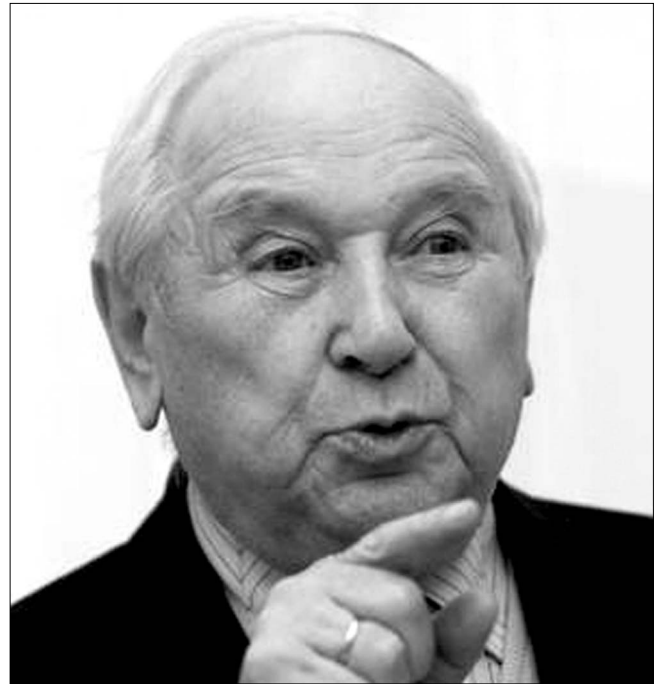

ОЛЕГ ГОЛЯР: "ЦЕ СТАЛО Б ЕКОНОМІЧНОЮ РЕВОЛЮЦІЄЮ У ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИНАХ НА СЕЛІ"

Село... Придивімося уважно до нинішнього селянина — його проблем, способу заробляння і виживання. і одразу побачимо: наше село втрачає свою найважливішу функцію — годувальника і житниці держави. Вже майже знищено тваринництво. Заростають бур'янами або ж нещадно виснажуються монокультурами лани. Не приносять прибутку сади... А самі люди стають дедалі менше захищеними. Відбувається все це через втрату гарантій для селянина. Гарантій того, що можна буде з вигодою і без проблем реалізувати ту продукцію, якою він опікується впродовж багатьох місяців з тим, щоб аж восени отримати якийсь заробіток для прожиття та подальшого розвитку свого селянського господарства.

Є й ще одна біда нині у селян. Далеко не кожний, на жаль, може навіть виорати і посіяти, зібрати картоплю або ж зернові. Бо бракує техніки та доброякісного насіння. Вже давно порушено технологію вирощування культур, а тому майже не відновлюється структурна родючість ґрунтів. І знову ж таки всі біди йдуть від того, що землеробові ніде взяти гроші на придбання реманенту, паливно-мастильних матеріалів, добрив та інших ресурсів. Це катастрофа. Постають запитання: як бути далі? Що і як робити, аби село вижило?

Вихід є. Варто лише заглянути в історію галицького села і побачимо, що все його соціально-економічне буття ще якихось 80 років тому будувалося на спілчанстві. Чи, як тепер кажуть, кооперації. Українці за своєю природою — люди, що звикли давати собі раду спільними зусиллями, громадою. Ще живі свідки, в пам'яті яких — популярні в наших краях кредитні, споживчі, молочарські спілки, товариства «Сільського господа-

ря» та багато інших громадських інституцій, без яких село вижити не могло. Настав час активного просвітництва серед сільських громад та поширення кооперативних принципів, засад їх економічного розвитку для добра кожного з нас.

Хоча й повільними темпами, але все ж в області робляться перші реальні кроки, спрямовані на відродження кооперативного руху. Аби отримати ґрунтовну відповідь на поставлені запитання від практика, людини тісно пов'язаної з відродженням кредитної кооперації на теренах Прикарпаття, ми зустрілися з одним із лідерів кредитного кооперативного руху, головою правління Снятинської кредитної спілки Олегом Гольяром. І ось що він розповів:

— Саме з цією метою ще десять літ тому організувалася Снятинська кредитна спілка, яка за цей час зуміла знайти правдивий шлях до тисяч пересічних жителів сіл району та прислужитися їм у розв'язанні їхніх фінансових проблем. Щоб селянин вижив та зміцнив власне матеріальне становище.

Імпульс до створення кредитівки дав з'їзд Народного руху України, на якому серед інших

тогочасних проблем обговорювалося і питання відродження кредитної кооперації. Один з його делегатів по приїзді зі столиці поділився цими враженнями на районних зборах рухівців. І під враженнями від почутого народилося рішення створити кредитну спілку в Снятині. Як ви здогадуєтеся, опікуватися цим процесом доручили мені. Мабуть, тому, що на той час був головою Снятинського осередку Міжнародної благодійної організації «Любов і милосердя — «Карітас», що діяла під егідою місцевих церковних громад УГКЦ, надаючи допомогу незаможним та сиротам.

Пригадую, як опирався цій довірі, мотивуючи тим, що не маю досвіду у фінансовій сфері. Зрештою мусив підкоритися волі громади, і я, вже у немолоді роки, ґрунтовно зайнявся самоосвітою.

На початку до кредитівки зголосилися вступити понад 50 жителів Снятина. Велике значення для нас тоді мало те, що ідею відродити кредитну кооперацію на Покутті підтримав народний депутат України третього скликання коломиянин Василь Ткачук. Певну допомогу після зустрічі зі спілчанами надав і Михайло Вишиванюк, котрий тоді, як і тепер, очолював обласну державну адміністрацію. Забігаючи наперед, зауважу, що коли кредитівка почала видавати грошові позички своїм членам, то ми навіть ще не мали свого бухгалтера — ніхто не ризикував братися за цю справу, бо не вірив, що спілка працюватиме ефективно і прозоро. Тому один із засновників попросив сина у вільний від роботи час безоплатно вести кооперативну бухгалтерію. Згодом на цю посаду було затверджено Руслана Клипича.

Перші роки для кредитної спілки виявилися дуже складними. Необхідно було здобути довіру людей. Тож ми вели активну просвітницьку роботу, яку, до речі, не згортаємо і сьогодні. На жаль, в умовах економічного хаосу та нестабільності, що панували після проголошення незалежності України, люди побачили непоодинокі випадки нечесної поведінки окремих фінансово-комерційних структур, шахрайства і стали свідками того, як раптово зникали пишно розрекламовані, а насправді злочинні фінансові піраміди, що активно залучали громадські кошти.

А ще мало хто розумів, чим є кредитна спілка, для чого створюється і яка її перспектива. Дехто помилково й досі ототожнює кредитну кооперацію з комерційними банківськими установами, не розуміючи, що кредитівка створюється передусім для широких верств населення, яке хоче поліпшувати свій добробут, однак практично не

має коштів. Спілка об'єднує насамперед тих, у кого кожна вільна гривня на рахунок. Тому кредитна кооперація якраз покликана надавати найвигідніші, ніж деінде, позики одним членам спілки за рахунок найвигідніших, ніж деінде, депозитних вкладів інших членів кредитівки.

Хоча в дуже спрощеному вигляді обіг грошей у комерційному банку і кредитівці виглядає ніби однаково, бо вкладник вносить певну суму під певні відсотки на депозитний рахунок, а позичальник отримує її як кредит для задоволення своїх потреб і повертає позичку разом із нарахованими відсотками, є одна дуже суттєва відмінність. Зароблені банком прибутки дістаються його акціонерам або ж одноосібному власникові. А кредитівка є самоврядною неприбутковою організацією, члени якої зацікавлені лише у вигідному фінансовому забезпеченні власних інтересів, а не у накручуванні відсотків на кредит, існування яких банки спритно замовчують перед позичальниками.

Долаючи дефіцит інформації, з населенням наполегливо працювала волонтерська група ініціаторів. І, як висловився свого часу відомий політичний діяч, процес зрештою пішов. З роками переконаюся, що саме в кредитній спілці у стосунках між людьми більше взаєморозуміння і довіри. Спілка не лише кредитує своїх членів, її працівники всіляко роз'яснюють позичальникам, як правильно поводитися з позиченим капіталом, як формувати родинний бюджет, організувати власний бізнес тощо. У спілці людям просто довіряють і ті, відповідно, намагаються не підвести своїх односельців — членів кредитівки та вчасно повернути позичку. Тому у нас не існує майнових застав, їх нотаріальних посвідчень, необхідності збирання та оформлення різноманітних довідок.

Принципово важливою, на мій погляд, є ще одна відмінність між банками і кредитівками. Якщо вільні гроші прикарпатців, залучені на банківські депозити, можуть видаватися у вигляді кредитів в інших регіонах нашої держави, а то й за її межами, то фінансовий капітал спілки працює виключно на жителів свого району. Він піднімає їхній життєвий рівень та захищає соціальні інтереси її членів. Жодну гривню зі скарбниці кредитівки не вкладено для задоволення якихось меркантильних інтересів окремих осіб та за межами Снятинщини. Тому ми так без особливих потрясінь пережили фінансову кризу. Бо ресурси спілки, тобто гроші її членів, «крутяться» в економіці регіону та допомагають жити кожному спілчанину.

Тепер Снятинська кредитна спілка налічує вже понад п'ять з половиною тисяч членів і переважна їх більшість — це жителі сіл Покуття. У селах нині функціонує сім філій кредитівки. Зауважу ще, що незалежно від часу вступу до спілки кожний її член має однакові права. Безвідносно від того, чи це її засновник, чи людина, яка лишень тепер наважилася до нас приєднатися. Не має значення також і розмір грошових внесків спілчан — у всіх повноцінний голос в управлінні кредитівкою, виборах її керівних органів. Також у будь-який час можна вийти зі складу спілки, отримавши повністю свої вкладення разом із нарахованими на них дивідендами.

За час своєї діяльності наша спілка надала 25 млн. грн. позичок покутянам, залучила 2,5 млн. грн. депозитів та виплатила їх вкладникам 1,2 млн. грн. у вигляді відсотків. Гроші ми позичали членам спілки, безумовно, на найрізноманітніші потреби — на ремонт і будівництво житла, навчання дітей, на придбання товарів та оплату отриманих послуг. Втім, якщо проаналізувати, то найбільшу кількість кредитів одержали саме сільгоспвиробники і фермери на розвиток своїх господарств, проведення польових робіт, відновлення поголів'я худоби та інші потреби.

Якщо потенційні можливості кредитної кооперації накласти на, образно кажучи, аграрну карту Снятинщини, то побачимо таку картину. Після всіх реформ на базі колишніх 32 сільськогосподарських підприємств району виникло 130 суб'єктів господарювання, з яких задовільно функціонує сьогодні, мабуть, кожний другий. Хто вони? 25 — це фермерські господарства, 17 — приватно-орендні і приватні агрофірми, 16 — господарства інших організаційно-правових форм. На ринку збуту своєї продукції вони більш-менш захищені і загалом мають в обробітку третину сільськогосподарських угідь. Водночас більшість сільських жителів працює в дрібних особистих господарствах. При цьому вони обробляють вдвоє більше площі і саме вони вирощують, наприклад, 99 відсотків овочів на Покутті. Але якраз ці господарі не є повноцінними учасниками аграрного ринку. Щоосені вони вимушені здавати запівдарма заїжджим перекупникам вирощену надзвичайно важкою, майже без застосування механізмів, працею продукцію. Це не кажучи вже про те, що з сільських громад через різні посередницькі структури щорічно вимивають мільйони гривень, які б могли поповнити місцеві бюджети.

І якраз для виправлення цієї справді ката-

строфічної для сільських громад і краю загалом ситуації може успішно докластися кредитна кооперація. Їй це під силу. Щоправда, за умови, якщо кількісний склад спілки значно зросте. Тоді для кредитівки відкриється перспектива створення її представництв із справді потужними фінансовими активами у переважній більшості сіл району. А отже, селянам буде відкрито значно ширший доступ до найдешевших кредитів.

Сьогодні у селах багато сімей виживають на одну-дві пенсії чи зарплати. Але є й такі, чиї річні доходи вимірюються десятками тисяч гривень. Скажіть, навіщо зароблені гроші мають відлежуватись у скринях і слоїках, не приносячи користі ні їх власникам, ані комусь іншому? Та чи можна бути патріотом цілої країни, не будучи патріотом отчого села, батьківської маленької території? Скажіть, коли я затиснув гроші у панчосі без жодної вигоди для себе і не підтримую сусіда у скрутку для нього хвилину, якщо я не бажаю, аби мої гроші «працювали» і приносили користь у рідному селі, то який же я, даруйте, патріот?..

Мені приємно наголосити, що активними помічниками та справжніми ідеологами кооперативного руху разом з нами виступають духовенство, учителі, як це й робилося багато десятиріч тому на Покутті. Недавно кредитна спілка ініціювала цікавий, власними силами розроблений проект з поліпшення соціально-економічного розвитку села і посилення соціального захисту його жителів. Ми запропонували органам місцевого самоврядування проект положення про фінансово-кредитну кооперативну раду сільських (селищних) осередків та відділень Снятинської кредитної спілки. Цей документ передбачає створення на території кожної сільської ради фінансово-кредитної кооперативної ради, яка опікуватиметься розвитком кредитної кооперації через безпосередню участь у цьому процесі сільської громади. На наше переконання, саме така рада зможе ефективно сприяти спілці у здійсненні просвітницької, дорадчої та профілактичної роботи, вносити свої корективи і пропозиції щодо вдосконалення роботи з кредитування селян і брати участь у вирішенні питань соціально-економічного розвитку населених пунктів та соціального захисту громад. Це обов'язково стане економічною революцією у фінансових відносинах на селі.

Михайло МАЗУР,
газета «Галичина»

КС "ДОВІРА": РУХ - ЦЕ ЖИТТЯ

«Ця стаття — про чудових жінок, які працюють в охтирській кредитній спілці «Довіра». Я не з чуток знайома з діяльністю цієї організації від дня її створення, тому, будучи головою ревізійної комісії, опишу її звичайну щоденну роботу.

Народжувалася ця установа далеко непросто. Пам'ятаю, як у 2002 році Людмила Володимирівна разом з декількома однодумцями відстоювали право на існування кредитної спілки. Завзято й наполегливо переконуючи, використовуючи всі можливі важелі й пробиваючи стіну чиновництва, вони все-таки втілили в життя ідею створення КС «Довіра». Саме ця риса характеру — досягати мети — червоною ниткою проходить через увесь трудовий шлях Людмили Васюхно.

Прозора діяльність, чесність, принциповість, професіоналізм, індивідуальний підхід до кожного члена кредитної спілки стали запорукою високої довіри з боку жителів міста і району, про що красномовно свідчить зростання членства.

Пройшло вісім років бурхливої, напруженої й різнобічної роботи, позаду часи становлення й утвердження. Сьогодні авторитет КС «Довіра» у населення міста й району досить високий.

Навіть незважаючи на складні часи та обмаль коштів, нещодавно в штаті кредитної спілки з'явилася нова посада — менеджер, а зайняла її Ольга Канівець. Вона увійшла в колектив без притирань, будучи, як і інші співробітники, чуйною, доброю, виконавчою людиною, яка з повагою ставиться до іміджу спілки.

В одному з інтерв'ю Людмила Васюхно відзначила, що їй подобається працювати з людьми, особливо коли вдається допомогти вирішити ту чи іншу проблему. Тому кожного члена кредитної спілки усміхнені працівники зустрічають привітними словами. А крім фінансової допомоги, люди тут одержують ще й моральну підтримку. У КС «Довіра» не скупляться на добре слово чи пораду. Адже кожен по собі знає, як багато воно варте у важку хвилину.

У робочому кабінеті Голови правління є книга відгуків. У ній — теплі слова про роботу цього суцільно жіночого колективу: «...дякуємо за Ваші добрі слова, посмішки, які ви даруєте у важку

хвилину», «...з Вашого боку завжди гарне ставлення, увага й чуйність». Сьогодні, у круговерті проблем, зустрічаючись із безліччю прикладів, м'яко кажучи, некоректної поведінки, байдужості або просто хамства, цим жінкам все-таки вдається й посміхнутися відвідувачеві, і добре слово сказати, і навіть пожартувати.

Після спілкування з цими чудовими, розумними, добрими людьми і сам почуваєш себе впевненіше. Саме за таке ставлення до членів кредитної спілки на всіх звітно-виборних зборах роботу керівних органів «Довіри» без коливань оцінюють на оцінку «добре» замість стандартної «задовільно».

Людмила Володимирівна Васюхно від природи людина непосидюча. Вона бере участь у роботі громадських організацій міста (адже вона ще й голова профспілки підприємців міста і району), веде просвітницьку передачу «Знай свої права» на місцевому телебаченні, пише статті для місцевих і всеукраїнських газет і журналів. Здавалося б, досягнувши успішного положення, можна почивати, як кажуть, на лаврах, але колектив кредитної спілки живе під девізом «Прагнути вперед!», тон якому задає її лідер.

Голова правління КС «Довіра» Людмила Васюхно і бухгалтер Ірина Ковалевська регулярно обмінюються досвідом з колегами, беруть участь у багатьох профільних семінарах, засіданнях, зустрічах, конференціях в Україні й за її межами.

Діяльність півтора сотень кредитних спілок України координує Національна асоціація кредитних спілок. КС «Довіра» є членом Асоціації,

де завжди одержує всебічну підтримку й грамотні консультації. Завдяки цьому в кредитній спілці з професійної точки зору все на належному рівні: і ведення документації, і звітність.

Діяльність Голови правління КС «Довіра» відзначено численними грамотами й подяками від державних органів влади. В 2004 році, після напруженої 9-місячної роботи, кредитна спілка отримала грант Євросоюзу. У 2007 році Людмилу Володимирівну було висунуто номінантом рейтингу «Найвпливовіші та найавторитетніші люди Сумщини. ТОП-50», в 2010 році вона увійшла до рейтингу всеукраїнського журналу «Чарівні жінки України». Цього року органи управління кредитної спілки мають намір номінувати свого Голову правління в конкурсі «Кращий керівник — жінка», який пройде в Охтирці до свята 8 Березня.

Не можна обійти увагою і роботу головного бухгалтера «Довіри» Ірини Володимирівни Ковалевської. Якщо Людмила Володимирівна — ініціатор, організатор і натхненник, то Ірина Володимирівна — скрупульозний, сумлінний, чесний виконавець. Її обов'язки вимагають максимуму зосередженості, точності, від неї залежить уся фінансова діяльність установи, яку вона веде на «відмінно».

Я розповіла про наш колектив, що складається з добрих, чуйних, небайдужих жінок, яким ніколи сидіти без діла. Щоб «утримати планку», підняту досить високо, необхідно бути в центрі подій, постійно вчитися та багато працювати. У нашій кредитній спілці ми відчуваємося як у великій родині, де всі довіряють і підтримують одне одного. Звідси й назва спілки — «Довіра». Ми дуже різні, але всі — зі шляхетними серцями і чуйними душами.

Я бажаю всім колегам сили й натхнення, а нашій кредитній спілці — довгого життя!»

Голова Ревізійної комісії К. Калина

НОВИНИ СВІТОВОГО РУХУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Австралія: Уряд визначає центральну роль кредитних спілок у проведенні інформаційної кампанії

На початку 2011 року Уряд Австралії розпочав інформаційну кампанію з інформування громадськості про діяльність кредитних спілок під гаслом: «Покладайтеся на краще». «В основу цієї кампанії ми ставимо наші кредитні спілки і будівельні товариства разом з регіональними та іншими невеликими банками, щоб на належному рівні інформувати споживачів про безпечні й конкурентні послуги, які вони пропонують у порівнянні з великими банками», — говорить в офіційному звіті Уряду. Цей напрямок передбачає введення нового офіційного символу «Державний захист внесків», який допоможе споживачам простіше визначати кооперативи як безпечний фінансовий інститут поряд з банками.

Кредитні спілки, як і банки, дотримуються пруденційних стандартів регулювання та контролюються Австралійським Управлінням регулювання ринку фінансових послуг, і всі внески в кредитних спілках, як і в банках, захищені Державним компенсаційним фондом.

Комплекс заходів, оголошених урядом, також містить у собі заходи, що спрощують процес зміни споживачем фінансової установи, як, наприклад, заборона на комісійний збір по нових житлових позиках.

Барбадос: Міністерство фінансів скасовує податкові пільги по заощадженнях у кредитних спілках

22 листопада 2010 року при розгляді плану бюджету на 2010/2011 роки Міністр фінансів

оголосив про своє рішення зняти податкову пільгу на прибуток по заощадженнях у кредитній спілці. Ця пільга в середині 70-х років сприяла істотному зростанню сектору кредитних спілок Барбадосу, а також залученню заощаджень. Зняття податкової пільги по заощадженнях у кредитній спілці принесе додаткових 9 мільйонів барбадоських доларів (4,5 млн. американських доларів) у дохід Уряду.

Ця заява шокувала Рух кредитних спілок, оскільки це повністю суперечить недавньому наміру Уряду сприяти росту заощаджень та інвестицій. Кредитні спілки в регіоні здивовані таким підходом, тому що протягом багатьох років інші країни прагнули використовувати барбадоську модель. За наявними відомостями, у Барбадосі заощадження кредитних спілок становлять лише 8 % від ринку заощаджень, у той час як позики становлять 12 %.

Канада: проект положень для федеральних кредитних спілок

У липні 2010 року Парламент Канади прийняв закон, що дозволяє створювати федеральні кредитні спілки. Однак закон не набере чинності, поки не будуть схвалені положення, які поряд з іншими документами, визначають правила переходу для кредитних спілок на рівні провінції. Пайовики кредитної спілки повинні голосувати по питанню зміни статусу кредитної спілки. Центральна кредитна спілка Канади має сподівання, що Уряд опублікує ці положення навесні 2011 року з метою подальшого прийняття наприкінці цього року.

Також Уряд взявся до чергового огляду законодавства фінансових інститутів за останні п'ять років. Документи, представлені Центральною КС Канади, спрямовані на поліпшення положень, що регулюють діючі асоціації кредитних кооперативів, а також залучення уваги до законодавства федеральних кредитних спілок з метою його вдосконалення, наприклад, контроль реєстру пайовиків і захист федеральних кредитних спілок у системі кредитних спілок у рамках Асоціації платіжних систем Канади. Огляд законодавства планується завершити до весни 2012 року.

Європейський Союз: зустріч представників кредитних спілок Європи з парламентарями

8 грудня 2010 року представники кредитних спілок із семи європейських країн мали нагоду ознайомитися з процесом лобіювання — деякі з учасників уперше — у рамках зустрічі Європейської Групи кредитних спілок — членів Всесвітньої Ради кредитних спілок із законодавцями Європейського парламенту.

Близько п'ятдесяти фахівців кредитних спілок і їх об'єднань зустрілися з тридцятьма парламентарями, щоб донести інформацію про послуги, надавані кредитними спілками на території Європейського Союзу (ЄС).

Учасники з Естонії, Ірландії, Македонії, Молдови, Польщі, Румунії та Великобританії обговорили із законодавцями такі загальні питання як світова економічна криза, а також більш конкретні, наприклад, щодо зростаючої необхідності страхування внесків у країнах, де розвивається рух кредитних спілок.

Основна мета візиту делегації полягала в тому, щоб ознайомити представників Парламенту з діяльністю кредитних спілок і закласти основу для сприятливого законодавчого забезпечення діяльності кредитних спілок.

«Лобіювання є важливим кроком, аби повернути увагу законодавців і показати нашу особливість порівняно з іншими постачальниками фінансових послуг», — сказав Гжегож Бірецький, другий заступник Голови Ради Директорів WOCCU, що очолював делегацію з восьми учасників — представників Національної Асоціації ощадних і кредитних кооперативів Польщі, у якій пан Бірецький є президентом і генеральним директором. «Наші зусилля допоможуть створити позитивний образ кредитних спілок».

У багатьох країнах, що входять до ЄС, діють кооперативні банки, а кредитних спілок відносно мало. На думку Меріана Хакіна, це може викликати проблеми в плані визнання кредитних спілок, коли мова йде про чинне законодавство ЄС, включаючи фінансові інститути. У Парламенті Меріан Хакін представляє Ірландію, яка є лідером за чисельністю кредитних спілок у Європі. «Ефективні зусилля з лобіювання є вкрай необхідними для подальшого росту кредитних спілок і впливу в «єврозоні», — сказав пан Хакін.

«Кредитні спілки розвинені лише в деяких країнах Європи, і це створює проблему, якщо ви не маєте впливу в окремо узятій країні», — пояснив пан Хакін. «Кредитним спілкам необхідно створити мережу об'єднань з іншими кооперати-

вами або подібними організаціями на території ЄС, щоб поширювати свою ідею повсюдно».

Великобританія: поправки до закону про кредитні спілки набудуть чинності в 2011 році

Довгоочікувані реформи закону про кредитні спілки і паралельно зміни в пруденційні норми регулювання, як очікується, набудуть чинності навесні 2011 року. Уперше реформи дозволять кредитним спілкам обслуговувати більш широкі верстви населення, платити відсоток по вкладах і працювати як з юридичними, так і з фізичними особами.

Триває розробка реформ системи регулювання ринку фінансових послуг. Тепер Центральний Банк Великобританії буде займатися регулюванням, а колишній регулюючий орган — Управління з фінансового регулювання, буде скасовано.

Уряд продовжує підтримувати курс по забезпеченню доступу до послуг кредитних спілок через державну поштову мережу, яка налічує 11 500 відділень по країні в цілому. Якщо це буде реалізовано на практиці, таке співробітництво може зробити послуги кредитних спілок доступними майже на кожній вулиці Великобританії.

Ірландія: завершальна фаза огляду сектору кредитних спілок почнеться в січні

Грудень 2010 року ознаменувався завершенням першої фази стратегічного огляду сектору кредитних спілок по запиті Міністра фінансів і під контролем Центрального Банку Ірландії. Перша фаза, що почалася в серпні 2010 року, головним чином містила в собі збір і обробку даних, отриманих шляхом анкетування, а також вивчення діяльності кредитних спілок на місцях, щоб визначити їхнє фінансове становище й ризики. Друга фаза, яка включає розробку пропозицій відносного майбутнього стратегічного напрямку сектору кредитних спілок, а також підтримку законодавчої бази і в області регулювання, запланована на січень 2011 року. Висновок стратегічного огляду був включений у план Міжнародного валютного фонду з надання фінансової допомоги Ірландії.

Нова Зеландія: внесені зміни в Закон про кредитні спілки від 1982 року

На розгляд у Парламент внесено поправки до закону від 1982 року про кредитні спілки та товариства взаємодопомоги. В основному, в законі мова йде про зняття обмежень, які на сьогодні застаріли або замість яких використовуються інші положення для одержувачів небанківських внесків. Зараз Уряд проводить консультації з питань регулювання з контролюючими органами. Інструкції з протидії відмивання грошей також опубліковані на початку 2011 року.

США: три кооперативи другого рівня перейшли під контроль Уряду

Наприкінці вересня 2010 року Національна Адміністрація кредитних спілок (державний регулятор) оголосила про приєднання ще трьох кооперативів другого рівня (активи яких у дол. США становлять: 9,5 млрд. 7,4 млрд. і 1,2 млрд.) до Центральної кредитної спілки США і Західного федерального кооперативу другого рівня.

Регулятор також оголосив про своє остаточне рішення і плані з ізоляції та захисту «спадкових активів» цих кооперативів.

Закордонні новини: кредитні спілки готуються до Міжнародного року кооперативів, оголошеному ООН

Всесвітня Рада кредитних спілок (WOCCU) готується до цієї події і упевнена, що кредитні спілки відіграватимуть основну роль у Міжнародному році кооперативів. Він відзначатиметься протягом усього року, а почнеться після стартового заходу наприкінці грудня 2011 року в штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку. Міжнародний рік, девіз якого «Кооперативи будують краще суспільство», покликаний підвищити суспільне визнання соціально-економічного впливу кооперативів у світі, особливо серед молоді, чий особисті цінності збігаються з кооперативними принципами. Організатори виражають надію, що підвищення рівня суспільного визнання буде стимулювати створення нових кооперативів і сприятиме розвитку законодавчої й регулюючої бази для подальшого зростання кооперативів.

Джерело: Всесвітня Рада кредитних спілок (WOCCU), Російська Ліга кредитних спілок

БУЦАЛОСЬ ТЕЛЯТКО З ДУБОМ, АБО ДИЛЕТАНТ ПРОТИ ПРОФЕСІОНАЛІВ

*Що за ряд! Яка держава!
Дурням в ній гонори й слава,
Бідний, слабший хижих лап
Не уйде! А членом суду,
Що мене судив на згубу,
Чи ж не був сей глупий Цап?*

І.Я.Франко, «Лис Микита»

Занурення в страсті чиновницькі

Який дивний цей світ, а скептик скаже: цей божевільний світ! У що вірити, кому довіряти? Свій спокій, свою долю у час перемін? Особливо, коли це триває усе твоє коротке чи довге життя. Коли тобі постійно «власть імуці» щось обіцяють: як не потойбічне царство, то комунізм. Як не заможне життя «вже сьогодні» при доморощеному капіталізмі, то в «найближчому майбутньому» при чужинецькому імперіалізмі. І при тому, при сьому пропонують тобі феєрверк усіляких паперових прав: конституційно-матеріальних і процесуально-формальних. Ти тільки покладись на них, і тебе буде теліпати, як на електричному стільці у далеких америках.

Отож, мова піде про громадянські права і їхній захист у судах, ... колись народних. Симптоматична і красномовна ця втрата слова у назві суду, і викличе вона багато асоціацій у спраглий уяві цікавого: чи десь запропастився цей легендарний народ, чи суд йому ніколи не належав, як і не належить досі? Але повірити в його професійність і справедливість собі на шкоду що тоді, цього ностальгічно оплакуваного минулого, що тепер, профанаційно розхвалюваного теперішнього. І, головне, комуністи про це знають, але бояться сказати, бо пропадуть «за цапову душу», з коаліції виженуть побратими-олігархи, імунітету можуть позбавити, як простих холопів до суду тягнути.

А ми, наївні, в пащу цього високовишколеного монстра несемо свою останню надію. Бо зараз більше нікуди. Ото була «лафа» колись, при райкомах: написав скаргу, відправив поштою самому першому, і все без копійки, і чекаєш, і дочекаєшся таки відповіді, хоч справу не вирішити по суті, зате може і самому твоєму кривднику направити, щоб він твоє життя в прифронтове

жахіття перетворив. А ти вище, іще вище, допоки не вислужишся до звання «сутяга». Тоді твоє життя потече, як по маслу, усі тебе бояться, хоч і не вітаються — начальника їм дуже жаль, бодай показати їм це треба. Але тебе знають, тебе на вулиці пізнають, за спиною у тебе шепчуться. Одним словом — ти в ореолі.

А що зараз? У суд треба йти. А суд — це люди, як ми сказали — високовишколені. Їм треба платити, щороку — щобільше. Це, так би мовити, щоб не корумпували. А нам, «маленьким» українцям, можна і зарплату не платити, і відеоспостереження ледь не в убіральні встановити, драконівські закони для нас же ухвалити, наймаю охороною від нас відгородитися і вишколеним судом захиститися.

Гіпотетично і «маленький» українець має цілий пакет непорушних прав, свобод і законних інтересів. А що вже говорити, коли вони інтегровані в громадські об'єднання! Ну, прямо тобі саме джерело влади! Ось про ці перипетії боротьби між гіпотетичним джерелом влади халупників і реальною судовою владою палацників і піде мова у нашій сумній розповіді. Постараємось її викласти, як фронтний репортаж з поля бою з посиланнями на закон і право.

Стаття 9 Закону України «Про інформацію» наголошує: «Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на оперативне одержання через ЗМІ публічно поширюваної інформації про діяльність державних органів і організацій, об'єднань громадян та їх посадових осіб, а також інших відомостей, необхідних для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій». Стаття 34 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» посилається на ст. 9 ЗУ «Про інформацію» як на імператив для своєї діяльності. Крім того, ст. 36 зобов'язує редакцію використовувати авторські матеріали, а ст. 27, ...для повної ясності процитуємо: «Редакції друкованих ЗМІ мають право за погодженням з державними органами та органами управліннь об'єднань громадян безкоштовно акредитувати при них своїх журналістів на визначений чи невизначений строк». Як виявилось, для комунального ЗМІ «Дзвони Підгір'я», ну, прямо за Корнієм Чуковським, «... закон не пісан, еслі пісан, то

не читан, еслі читан, то не понят, еслі понят, то не так». Бо ...редакцією «ДП» громадському об'єднанню Калуська кредитна спілка «Самопоміч» було відмовлено видрукувати статтю «Роздуми на узбіччі» за підписом свого керівника в «ДП» ще в лютому 2010 року. Відмовлено комунальним підприємством, яке утримується коштом громади Калуша, в тому числі кредитною спілкою. Відмовлено кредитній спілці, співучасниці світового кредитно-кооперативного руху, шана і повага до якого відзначена в світі святкуванням Міжнародного дня кредитних спілок. Замість популяризації кооперації як продуктивного елемента громадянського суспільства, однієї з головних складових третього сектора економіки, що зароджується, економіки самозайнятих — відмовлено. Відмовлено кредитній спілці — колективному члену «Просвіти», які — широка кооперація і «Просвіта» — мають славетну історію відродження і підтримки української державницької політики в умовах чужоземного поневолення. Кооперація і «Просвіта» були українською державою всередині польської. Кому на заваді цей державотворчий рух і дух, який посадовець-ретроград може дати відмашку редактору друкованого органу місцевого самоврядування на антиконституційні дії?

Скарга до міського голови Калуша позитивного результату не дала. В законі передбачений строк кредитна спілка відповіді від міського голови не отримала, а, маючи уже певний негативний досвід власне в якомусь безвідповідальному ставленні органу місцевого самоврядування до обов'язку вчасно, згідно з законодавством давати відповідь особам, що до них звертаються, кредитна спілка звернулася з позовом до суду.

Воістину: закон, що дишло ...

На відміну від оскотинення людських відносин, наука і техніка в наш аморальний час шаленіють і приголомшують уяву обивателя своїм розвитком. Не минуло і кількох днів від дня подачі позову до окружного адміністративного суду, попри те, що на наступний же день після отримання позовної заяви (яка оперативність!) суд відмовив у її розгляді, у приміщенні кредитної спілки з'явилися гінці з виконкому органу місцевого самоврядування із «загубленою десь на пошті» відповіддю-претендентом на репризи неповторного Аркадія Райкіна. Щоб не спотворити «цінності» цього бюрократичного «шедевр», процитуємо його без змін: «У статті 6-й розділу 2-го цього Закону (ЗУ «Про друковані

засоби масової інформації (пресу) в Україні» — Авт.), зокрема, зазначено, що «діяльність друкованих засобів масової інформації забезпечується самостійністю її суб'єктів у всіх видах відносин, пов'язаних із здійсненням їх прав і обов'язків. Втручання в діяльність друкованих засобів масової інформації поза межами, визначеними цим законом, забороняється».

Коментар. Так і хочеться сказати: «Га! Во дають! Звучить, як повістка з вимогою з'явитись до слідчого». Пояснимо для цього в.о. чиновника високого рангу. Відповідно до ст.7 «цього Закону» до суб'єктів діяльності ЗМІ належать: засновник (співзасновник), редактор (головний редактор), редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналістський колектив, журналіст, автор, видавець, розповсюдjuвач. Якщо ж чиновники самостійно не читають закони в повному обсязі, а тільки підписують витяги із законів, які їм підносять на підпис їхні клерки, радимо прочитати уважно частину першу нашого допису, де «цим же Законом» визначені права об'єднань громадян та їх посадових осіб.

Виставимо на світ Божий і наш скрупульозний аналіз глибокодумне закінчення з претензією на вчасність чиновницької відповіді: «Крім цього, статтею 36 цього Закону передбачено, що «ніхто не має права зобов'язати редакцію опублікувати відхиленій нею твір, лист, інший матеріал або повідомлення, якщо інше не передбачено цим Законом або статутом редакції». Редакція також «не зобов'язана відповідати на листи чи пересилати їх до інших інстанцій». Таким чином, публікувати чи не публікувати Ваш матеріал, редакція вправі вирішувати самостійно».

Коментар. Це уже не повістка до слідчого, а вирок — безапеляційний, що оскарженню не підлягає. Такими правами ані диктаторів, ані самодержців в наш час не нагороджують, не те що пишучих комунальників, бо тут уже маємо справу з узурпацією влади, якщо взяти до уваги той факт, що міська рада є співзасновником друкованого засобу, про який йдеться, і виключною компетенцією якої і є (п. 3 ст.26 ЗУ «Про місцеве самоврядування») заснування засобів масової інформації, призначення і звільнення їх керівників, а міський голова (п.п.14, п.4, ст.42) представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форм власності... (п.4, п.п.16, ст.42), укладає від

імені територіальної громади, ради та її виконавчого комітету договори відповідно до законодавства, а з питань, віднесених до виключної компетенції ради, подає їх на затвердження відповідної ради. Крім того, відповідно до п.5, ст.42 міський голова несе повну персональну відповідальність за здійснення наданих йому законом повноважень, тим паче, що (ст.21 ЗУ «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні») «підготовку та випуск у світ друкованого засобу масової інформації за дорученням засновника (співзасновника) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції», про що укладається відповідний договір між співзасновниками. Ясніше не скажеш. Розумний зрозуміє, як говорили древні.

А тому, навіть не нагадуючи про основні права і свободи, гарантовані Конституцією України, процитуємо концептуальні положення ЗУ «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»: «Свобода слова і вільне вираження у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України і відповідно до цього Закону означають право кожного громадянина вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку відкриту за режимом доступу інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації» (ст.2).

Чи все це означає, що редакція комунального друкованого органу не має права на відхилення того чи іншого матеріалу? Має, і сім пунктів статті 3 згаданого вище Закону це передбачають: «Друковані засоби масової інформації не можуть бути використані для: поширення відомостей, розголошення яких забороняється статтею 46 ЗУ Про інформацію»; закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі; розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь. Забороняється використання ЗМІ для: втручання в особисте життя громадян, посягання на їх честь і гідність; розголошення будь-якої інформації, яка може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди і згоди його представника».

На жоден з цих пунктів редактор «ДП» при відмові прийняти до друку згадану статтю не посилався. Натомість, з його вуст звучала до болю смішна банальність: «Стаття заскладна. Чи-

тач її не зрозуміє». Ще треба було додати: «На-род вас не поймьот». Тоді звучало б класично. Цікаво: а якої думки читачі про газету «ДП» і її редактора?

Фе Міда зблизька

Місце «маленького» українця у передпокої. Салони сьогодні належать «еліті», яка ще вчора щодня, беззмінно носила спортивні шаровари і гордилась своїм пролетарсько-селянським походженням, яке давало їй беззастережне «право» драпатись по кар'єрній драбині. Сьогодні право вивищитись дають сурогатні, грубі гроші, які замінюють шляхетність, інтелігентність і елементарну порядність. Отож, для ненаполегливих, зневірених «простих» українців, якщо вони забажали процесуально позмагатися з ранговитим суб'єктом, потрібно знати, що, якщо вони не знайдуть у собі твердості духу, їхня змагальність закінчиться у судовому коридорі, де їм і визначила місце пихата нікчемність. І зроблено це буде за допомогою суддівської «фені». Перепрошую, ви інтелігентна людина і ви не зрозуміли. Колись це називалось ще таємничіше — судовою казуїстикою, тобто відкласти до грецьких календул, а ще простіше — ніколи не зробити.

Ви звернулись з позовом, наприклад, до суб'єкта владних повноважень. На ваш позов суддя виносить ухвалу, яку ви протягом п'яти днів маєте право оскаржити, якщо ви з нею не погоджуєтесь. Ось тут усе і починається, бо ви навіть не знаєте, який суддя і коли ж він її постановить, якщо не будете безвідлучно у суді. Найімовірніше, що ви її ніколи і не отримаєте, і все буде списано на цапа-відбувайла, тобто — на пошту. П'ять днів — і термін апеляції пропав, а розпочалась судова тяганина.

Але нас більше цікавить, чи могли би ви погодитись і не оскаржувати такі суддівські перли, що стосуються нас, і які інакше як казуїстикою назвати не можна: «Суддя ... встановив: що заява не відповідає вимогам ст. 106 КАС України, а саме: не чітко сформульовано п.1 та п.3 позовних вимог та не зазначено норм матеріального права, що регулюють ці питання. Ухвалив: дану заяву залишити без руху».

Наш коментар. Щодо норм матеріального права, на які ми посилались у нашому конкретному випадку, про який ідеться у статті і який ми б хотіли розглянути у судовому засіданні, інакшого і кращого способу, як їх порахувати і назвати цифру, не відаємо за кращий: їх аж шістнадцять!

Щодо нікчемного зауваження судді про нечіткість сформулювання пунктів позовних вимог, єдине, що ми можемо сказати, так це те, що, якщо би цей суддя під якимись страшними загрозами змушений був прочитати роман графа Толстого «Війна і мир», він однаково резюмував би, що письменнику слід встати з гробу і чіткіше сформулювати причини франко-російської війни, а доки він цього не зробить — роман не друкувати.

Як коментар подаємо рішення апеляційного суду з іншого, але адекватного, приводу, адресоване тому ж таки судді, і яке відмінило його осоружне рішення: «Однак із таким висновком суду погодитись не можна, в ухвалі суду про залишення заяви без руху конкретно не зазначено, які саме вимоги ст.ст. не дотримано, крім того, позивач сам визначає зміст позовних вимог, викладає зміст позовних обставин, якими обґрунтовує вимоги та зазначає докази на підтвердження цих обставин. А тому при прийнятті заяви суддя не вправі давати оцінку доказам і встановлювати наявність чи відсутність обставин, якими обґрунтовуються вимоги, та ставити залежно від цього вирішення питання про прийняття позовної заяви». Додамо від себе. В адміністративній справі «обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покла-

дається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову» (п.3 ст.71 Кодексу адміністративного судочинства України).

У цьому уся мудрість закону, яку повинен би засвоїти і беззастережно виконувати суддя, а не нібито помилково тиражувати свої неправомірні сентенції у вигідних для відповідача моментах, якщо відповідач VIP-персона.

Отож, як уже здогадався читач, щоб виграти справу в суді загальної юрисдикції, яку він відмовився розглядати, не потрібно бути небожителем, достатньо бути терпеливим довгожителем. Можливо, в апеляційній інстанції знайдеться ще не одна трійка суддів зі згармонізованим із кодексами мисленням.

*Тут кінчиться наша казка,
Втім, хто слухати був ласка,
Дай же боже много літ!
Най і наш весь сум пропаде!
А тим, хто нам коїть зради,
Най зійдеться клином світ!*

І.Я.Франко, «Лис Микита»

**Анатолій Неділенко, Голова правління
КС «Самопоміч», м. Калусь Івано-
Франківської області**

ПРИ КАКИХ УСЛОВИЯХ МЫ СОГЛАСНЫ НА РЕГУЛЯТИВНЫЕ СБОРЫ (В ОТВЕТ НА ЗАКОНОДАТЕЛЬНУЮ ИНИЦИАТИВУ ГОСФИНУСЛУГ)

До публічного обговорення проекту розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про погодження проекту Закону України „Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо регулятивних зборів у сфері регулювання ринків фінансових послуг)“ долучається все більше спілчан. Пропонуємо ознайомитися з точкою зору одного з наших колег (публікуємо мовою оригіналу).

Являясь непосредственным участником развития кредитно-кооперативного движения с самых его истоков и до сего дня, не могу молча смотреть на то, как нас «регулируют». И послед-

ней каплей явилось стремление Государственной комиссии по регулированию рынков финансовых услуг обложить нас регулятивным сбором.

Кредитные союзы в Украине заново родились в 1992-1993 гг. и 15 (!) лет развивались без скандалов и потрясений (пережив кризис 1998 г.), живя на основе временного положения и, поверьте, и сегодня не было бы разногласий, если бы не вмешалось государство. Созданная в 2003 году Госфинуслуг стала устанавливать «правила игры» для кредитных союзов и дорегулировалась до того, что нас же и обвинила в том что, соблюдая эти правила, союзы попали в тяжелое положение.

Деятельность коммерческих банков содержит в себе принципиальный порок. Вы даете банку деньги, имея виртуальную гарантию их возврата. Активы банка имеют рыночную оценку, а пассивы

— номинальную, потому это игра, так сказать, с заранее зашитым банковским кризисом (НБУ потому и заставляет банки побыстрее списывать безнадежные кредиты за счет их резервов, не прощая при этом должников). Например, Г. Кнапп писал, что сущность денег заключается не в материале знаков, а в правовых нормах, регулирующих их употребление. Какие правовые нормы насоздавала Госфинуслуг — чуть ниже, но то, что государство виновно в том, что не только не уберегло, но и «наградило» кредитные союзы этими пороками — не подлежит сомнению!

«Банковская система» — это уже устоявшееся словосочетание, а произнести «кредитносоюзная система» — не получается, максимум — «система кредитных союзов», а Госфинуслуг на своем сайте называет это «рынок КС», тем самым показывая, что там вообще не понимают сути вопроса (какой рынок КС? Это кредитные союзы — участники финрынка). Так вот, банковская система является системой благодаря наличию в ней центрального банка (в нашем государстве — НБУ), а «система КС» никакой системой не является, каждый живет сам по себе (НАКСУ, ВАКСУ и т.п. — это способы НАШЕЙ самоорганизации, но не заслуга государства). А государство могло выстроить такую систему, создав вместо Госфинуслуг центральный банк (госбанк) для кооперативов (ЦБК).

Вместо этого государство в лице Госфинуслуг начало регулировать «рынок КС» путем копирования всех пороков банковской системы, усугубив их тем, что настоящего регулятора не создало (никто ведь всерьез — спросите в Минфине и НБУ — Госкомиссию по регулированию рынков финансовых услуг регулятором не воспринимает). А создать ЦБК на то время «стоило» всего-то 100 млн. грн. (а то и меньше), а не 1,5 млрд., как оценивает Госфинуслуг потребность в рефинансировании КС сегодня. Перечислим навскидку эти правовые нормы (я и на том этапе возражал против их внедрения, надеюсь, в Комиссии сохранились протоколы совещаний рабочих групп, куда (как теперь понятно) для проформы приглашали и представителей кредитных союзов).

◆ Лицензирование. Самый простой путь для контроля... и «ума хватило» придумать два вида лицензий: один, чтобы получать кредит в банке или другом финансовом учреждении (вдуматься только, все юридические лица могут делать это без лицензий, и только кредитные союзы — с лицензией). Второй — лицензирование депозитов (коснемся его в п. 2.). Здесь отметим, что Госфинуслуг сегодня сама оказалась между «молотом» необходимости вы-

давать эту лицензию и «наковальной» понимания. Сегодня любой «хороший» кредитный союз может стать «плохим» завтра, а ответственность за выдачу лицензии лежит на регуляторе (и ответственность за «правила игры» — тоже). Отсюда и придирки к каждой запятой в документах на получение лицензий или — по слухам — даже взятки.

◆ Так называемый кассовый метод учета. Это и было бездумное копирование «зашитого банковского кризиса», когда наши активы оцениваются по факту, а пассивы — по начислению. А если задуматься (памятуя, что кредитный союз — это кооператив), как избежать этого, то неминуемо придешь к выводу, что союзам вообще нужно запретить прием депозитов, а работать только на паевых вкладах и займах, чтобы его члены осознанно понимали, что они рискуют своими деньгами, т.е. плохие активы — плохие и пассивы, а все претензии — к самим себе. Эта мера, кстати, автоматически уберет тот криминальный элемент, который сегодня примазался к движению кредитных союзов. Но тогда что же лицензировать, как регулировать этот «рынок» по-чиновничьи?

◆ Разработка и утверждение типовых кредитных и депозитных договоров, хотя все это договора (и отношения) ЗАЙМА.

◆ Запрет таких видов деятельности КС, как продажа недвижимости (а как еще поступать при ипотеке, если заемщик потерпел крах?) и сдача ее в аренду (найм) (а как использовать то же ипотечное имущество, пока оно находится на балансе, до его продажи?).

Не будем указывать пальцем, но авторы этих решений по сей день живы-здоровы и их можно спросить (лучше в прокуратуре, как это сделано в отношении 72 кредитных союзов, по которым открыты уголовные дела), какие цели они на самом деле преследовали?

Вернемся к теории. Нужно отличать кредитные операции от заемных. При кредитных операциях происходит создание новых денежных средств и общее увеличение денег в денежной системе. Заем — всего лишь изменение прав распоряжения деньгами. Займодавец передает свои денежные средства на условленный срок заёмполучателю. Неиспользованные средства могут находиться либо в кассе самого заемного учреждения, либо в некотором банке.

На первый взгляд, этот баланс полностью аналогичен балансу банка. Но на самом деле смысл совершенно иной. В балансе банка все клиенты, средства которых отражены в пассиве, являются распорядителями денежных средств. В балансе заемного уч-

реждения средствами, отраженными в пассиве, распоряжается само заемное учреждение. При предоставлении займа деньги из заёмного учреждения выносятся, использовать их внутри этого учреждения, как это возможно в банке, нельзя. Кредитные и заемные операции относятся к классу ссудных операций. Легко увидеть, что с точки зрения получателя ссудных средств никакой разницы между ссудой-кредитом и ссудой-займом нет. Они даются на срок и под проценты. Разница между кредитом и займом возникает только при рассмотрении их в рамках всей денежной системы. Кредиты увеличивают общую денежную массу, займы — нет.

Вот эту достаточно простую вещь ни прошлое, ни нынешнее правительство в целом и Госфинуслуг в частности не понимают (справедливости ради признаем, что и большинство моих коллег — тоже, но им простительно, не они же правила устанавливают, а всего лишь по этим правилам «играют»). Это видно из тех проектов изменений к Закону Украины «О кредитных союзах», из «концепций реформирования» и «мантр», которые периодически произносит глава Госфинуслуг про 1,5 млрд. рефинансирования (он сам-то хоть верит, что их дадут?). Или это: «Я пришел в Госфинуслуг, чтобы защищать интересы потребителей финансовых услуг. Наше согласие с корпорациями выходит из такой триады: сначала мы отстаиваем интересы гражданина, потом интересы государства, и только на третьем месте — интересы финансовых компаний, которые должны служить государству и народу» (РБК-Украина, 28.01.2011, Киев). Почему я, руководитель КС, должен служить государству или даже народу, а не тому узкому кругу лиц, которые являются членами моего кредитного союза? А чиновник должен создать условия, при которых мое служение этому узкому (локально, но широкому — в рамках страны) кругу лиц автоматически приводило бы к пользе народа (про государство промолчу).

Так кто же в действительности виноват в крахе кредитных союзов как системы?

Собственно, этим «криком души» я хочу сказать, что и сегодня ситуацию не поздно исправить.

Переписать Закон Украины «О кредитных союзах», придав им статус именно заемных учреждений, уйдя от слова «кредитный» в их названии (кассы взаимопомощи — на предприятиях, ссудно-сберегательные товарищества и т.п. — в регионах, союзы же — только как объединения вышеперечисленных). Причем, на определенной территории (село, город) — не более одного учреждения. Поскольку практика показала, что дело не в конкуренции между кредитными союзами, она — незначительна, а в том, что жу-

лики «прошлись» по всем местным КС, и уже на этапе исполнительной службы выясняется, что у разных КС одни и те же злостные должники.

Запретить кредитным союзам (тем же законом) участие в потребительском кредитовании (за исключением покупки и ремонта жилья и только жилья, а не актива для спекуляций; переобучения; турпоездки), а не навязывать им нормы Закона «О защите прав потребителей», как это делает Госфинуслуг сегодня. Ведь не секрет, что одной из причин нашего кризиса было «надувание пузыря» именно в этом секторе, когда за счет «дешевых» кредитов в валюте стимулировалось производство товаров народного потребления в тех странах, которые эту валюту давали. А когда «пузырь сдулся» (валюту вывели из страны и курс подскочил), остались невыполнимые обязательства у заемщиков.

Создать «Государственный заёмный банк» (и такой уже был в нашей истории), но именно дочерний банк НБУ (пусть и небольшой, но с функциями регулятора КС, как это сделано, к примеру, сегодня в Польше (банк BGZ)), куда и перевести все кредитные союзы на обслуживание и в котором централизовать их (сформированные) резервы (те самые «до 15%», которые прописаны в сегодняшнем Законе), но именно как резервы, а не безвозвратные отчисления в мифический фонд гарантирования вкладов (который ничего не гарантирует, в чем мы убедились недавно, когда банки стали «лопаться»: даже банковского фонда, по факту, хватает на 2-3 средних банка и не более), по сути, будущую кормушку для регулятора (как вариант п. 3). Или спустить все это на места, на уровни местных бюджетов, как это делалось в царской России, когда земские бюджеты выступали учредителями таких товариществ (кооперативов) на основе типового Устава.

При концептуальном (и быстром!) решении п. 1, 2, 3 провести рефинансирование КС (реорганизовав всеукраинские КС в микрофинансовые организации (но это будет уже не КС, что мы фактически и наблюдаем) по типу недавно узаконенных в Российской Федерации и, помолясь, приступить к реформированию, а затем и регулированию работы теперь уже «заёмной системы» (по аналогии с банковской, но без её недостатков), а не «рынка КС».

И, наконец, необходимо понять, что во всех странах, где финансовая кооперация успешна (страны Евросоюза, Литва), везде существует финансовая поддержка государства! И в других регионах мира тоже. «Интересен в этом смысле опыт Южной Кореи, где кредитные кооперативы появились в 60-е годы и успешно работают

практически в каждом сельском сообществе, занимаясь не только кредитованием, но и привлечением сбережений населения, а также маркетингом и другими производственными функциями. В самом начале процесса, в 1961 г. 57 % всех фондов пришло из государственного бюджета, и лишь 20 % составляли привлечённые депозиты населения. Однако в 1974 г. депозиты составляли уже 51 % от всего объёма фондов, тогда как «посеянные» государством деньги — 19 %. Объём кредитов всего за 13 лет увеличился в 4 раза».

А Госфинуслуг, вместо этого, предлагает еще большой «рынок КС» обложить регулятивным сбором, только на основании того, что ему «кушать хочется!» В какой еще стране такое возможно?

С уважением и надеждой на понимание,

Владимир Кутявин, председатель наблюдательного совета КС «Крымское товарищество взаимного кредита»

III СВИСТУНІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ПОЕЗІЇ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Метою Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка є вшанування творчої спадщини пророка українського народу Тараса Григоровича Шевченка, виявлення творчо обдарованої учнівської молоді, розвиток її творчого потенціалу, виховання у молодого покоління українців поваги до державної мови і традицій свого народу.

Сватівське РО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка за підтримки ВУТ «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка (Голова народний депутат П. Мовчан), Української Світової кооперативної Ради (Президент І. Ляшок), Національної Асоціації кредитних спілок України (Президент П. Козинець), Сватівської райдержадміністрації Луганської обл. (Голова В. Мормуль), Сватівського міського голови (Є. Рибалко) розпочинає підготовку до III Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка. **Фестиваль пройде 22 травня 2011 року у с. Свистунівка Сватівського району Луганської області біля пам'ятника Т. Г. Шевченкові.**

Учасників фестивалю чекають змагання у 4 номінаціях:

- Поезія Т.Г. Шевченка
 - а) ліричні мотиви в поезії Т. Г. Шевченка
 - б) соціально-політичні мотиви в поезії Т. Г. Шевченка (мова – українська).
 - Поезія про Т. Г. Шевченка, Україну, рідний край (мовами світу).
 - Поезія про м. Сватове (мовами світу).
- Вік учасників: учні шкіл та ПТУ.

Голова журі: Володимир Семистяга, заслужений працівник освіти України, доцент Луганського національного педагогічного уні-

верситету ім. Т. Г. Шевченка (м. Луганськ).

Заступник голови журі — Микола Журба, доктор філософії ІХТ Східно-Українського національного університету ім. В. Даля (м. Рубіжне).

Всі учасники отримають грамоти, книжку з своїми світлинами та віршами учасників, добові. Переможці отримають грошові нагороди від 300 до 500 грн., книжки від ВУТ «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, передплату на газету «Слово Просвіти», цінні подарунки від Голови Сватівської РДА та міського голови, поїздку до Національного музею ім. Т. Шевченка (м. Київ).

Заяви на участь подавати за адресою: 92600, м. Сватове Луганської обл. пл. Радянська, 1, РО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка; або e-mail: kccl@svt.lg.ukrtel.net, або факсом (06471) 3-10-00, моб. телефон 0508146870, Євген Дзюба.

або: 92600, м. Сватове Луганської обл. пл. Радянська 25 відділ освіти Сватівської РДА, тел. (06471) 3-18-81

або e-mail: osvitu_svt@urt.net

Термін подання заявок — до 01.05.2011 року.

В заявці указати прізвище та ім'я учасника, додати світлину (фото), коротку біографію (до 80 слів), назву вірша, автора вірша, текст вірша.

Чекаємо пропозицій від спонсорів — меценатів, прізвища яких будуть надруковані у книжці.

З повагою,

Євген Дзюба, Голова оргкомітету Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ЩО НОВОГО?

Останнім часом до Національної асоціації кредитних спілок України надходять численні запитання від керівників кредитних спілок щодо практичного застосування окремих положень Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-VI (далі по тексту — Закон), який набув чинності з 01 січня 2011 року.

Пропонуємо разом розібратися, для чого взагалі був прийнятий цей Закон, що ж нового законодавець додав у сферу захисту персональних даних, яким чином прийнятий Закон співвідноситься з діяльністю кредитних спілок та дамо практичні рекомендації щодо виконання вимог зазначеного Закону за відсутності затверджених механізмів щодо його реалізації в розрізі діяльності кредитних спілок в Україні.

Поява даного Закону зумовлена євроінтеграційними процесами України, зокрема, необхідністю виконання Україною в рамках співпраці з Євросоюзом вимог по ратифікації та виконанню конвенції про захист персональних даних. Таким чином, слідом за провідними демократичними країнами, Україна врегулювала правовідносини у сфері правового захисту персональної інформації про особу, і це, безперечно, позитивний факт. Україною зроблено ще один крок у бік забезпечення гарантій прав та свобод людини, що є однією з основних ознак правової держави. Інше питання, наскільки насправді новий Закон наближає українське законодавство про захист персональних даних до європейських вимог, оскільки ряд положень нового Закону не витримує критики з точки зору їх практичної реалізації та доцільності.

Отже, що нового в Законі «Про захист персональних даних»?

По-перше, ст. 2 Закону дає визначення окремих термінів, що використовуються в розумінні цього Закону, зокрема:

— **персональні дані** — це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно встановлена.

Поняття персональних даних є досить загальним і може охоплювати будь-яку ідентифікуючу інформацію стосовно особи. Таким чином, якщо певні відомості про особу поєднуються з іменем, вони вважатимуться персональними даними. Додамо, що відповідно до ст. 23 ЗУ «Про інформацію», до основних даних про особу (персональних даних) належать національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження. Згідно із рішенням Конституційного Суду України № 5-зп від 30.10.1997, до персональних даних також віднесено майновий стан та медична інформація (свідчення про стан здоров'я людини, історія її хвороби, мета запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, в т. ч. і про наявність ризику для життя і здоров'я);

— **суб'єкт персональних даних** — це фізична особа, стосовно якої відповідно до закону здійснюється обробка її персональних даних;

— **база персональних даних** — це іменована сукупність упорядкованих персональних даних, яка існує в електронній формі та/або у формі картотеки;

— **володілець бази персональних даних** — це фізична або юридична особа, якій законом або за згодою суб'єкта персональних даних надано право на обробку цих даних та яка затверджує мету обробки персональних даних у цій базі даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом.

Державний реєстр баз персональних даних —

єдина державна інформаційна система збору, накопичення та обробки відомостей про зареєстровані бази персональних даних.

Як приклад, список водіїв із зазначенням категорії водійських прав, водійського стажу, кваліфікаційного класу, відомостей про штрафи або ж список працівників із зазначенням їхніх спеціальних кваліфікаційних документів, сертифікатів, нагород або вчених звань також є базами персональних даних. Отже, можемо зробити висновок, що кредитна спілка є володільцем бази персональних даних щодо суб'єктів персональних даних, оскільки володіє інформацією щодо членів кредитної спілки із зазначенням їхнього віку, дати та місця народження, місця проживання, ідентифікаційного номера та іншої інформації.

Законодавство України, а саме ст. 32 Конституції України, ст. 23, 31 ЗУ «Про інформацію» та ст. 200, 302 Цивільного кодексу України, ще до прийняття ЗУ «Про захист персональних даних» передбачало можливість збирати, обробляти, зберігати та використовувати персональні дані за умови отримання згоди від особи на обробку її персональних даних. Але Закон, що є предметом розгляду в цій статті, вводить низку додаткових вимог щодо отримання такої згоди та порядку обробки персональних даних.

По-перше, ст. 2 Закону вимагає отримання попередньої згоди особи саме у документованому вигляді, тоді як чинне законодавство вимагає лише, щоб згода була попередньою. По-друге, згода на обробку персональних даних надається відповідно до чітко визначеної мети такої обробки, яка має закріплюватись у локальних документах компанії, що здійснює обробку даних. Наприклад, це можуть бути затверджені наказом Правила про збір, обробку та захист персональних даних тощо. За змістом ст. 6 Закону, у разі зміни мети обробки персональних даних особа повинна надати згоду на обробку її даних відповідно до зміненої мети.

У ст. 2 Закону вводиться розширений перелік форм обробки даних, а саме: обробка персональних даних — це будь-яка дія або сукупність дій, здійснених повністю або частково в інформаційній (автоматизованій) системі та/або в картотеках персональних даних, які пов'язані зі збиранням, реєстрацією, накопиченням, зберіганням, адаптуванням, зміною, поновленням, використанням і поширенням (розповсюдженням, реалізацією, передачею), знеособленням, знищенням відомостей про фізичну особу. Зазначимо,

що при обробці персональних даних може здійснюватись одна чи декілька зі вказаних дій, але вони обов'язково повністю чи частково здійснюються в базі персональних даних.

Крім того, Законом передбачено ряд додаткових вимог щодо окремих форм обробки персональних даних. Так, поширення персональних даних передбачає їх передачу володільцем бази персональних даних третій особі. При цьому, згідно зі ст. 14 Закону, саме володільця повинен забезпечити режим захисту персональних даних. Водночас третя особа, яка отримує дані, повинна також дотримуватись вимог Закону, зокрема щодо мети обробки та обсягу дозволених форм обробки згідно наданої згоди.

Про передачу персональних даних третій особі володільця бази повинен повідомити особу протягом 10 робочих днів, якщо цього вимагають умови її згоди або інше не передбачено законом (ст. 21 Закону). Тому з метою уникнення суперечностей рекомендуємо зафіксувати відмову від повідомлення про передачу даних третій особі у тексті згоди на обробку персональних даних.

Крім того, Закон передбачає, що володільця бази персональних даних може передавати базу іншому суб'єкту — розпоряднику бази — для її обробки з метою та в обсязі, визначених у письмовому договорі з володільцем бази. Вказана норма буде регулювати обробку персональних даних сторонніми спеціалізованими компаніями.

Закон вводить ряд обмежень щодо обробки певних персональних даних. Так, ст. 7 забороняється обробка персональних даних про расове або етнічне походження, політичні, релігійні або світоглядні переконання, членство в політичних партіях та професійних спілках, а також даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя особи. Водночас вказана заборона не застосовується, якщо обробка персональних даних необхідна, зокрема, для здійснення прав та виконання обов'язків у сфері трудових правовідносин відповідно до закону. Тому ведення підприємством інформаційної бази, наприклад, про профспілкову належність його працівників з огляду на наявність гарантій у членів профспілки, не заборонено.

Відповідно до ст. 24 Закону, в компаніях визначається структурний підрозділ або відповідальна особа, яка організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці. Рекомендуємо призначити відповідальним працівника, котрий безпосередньо відповідає за

проведення внутрішнього фінансового моніторингу, оскільки збір, обробка та захист персональних даних безпосередньо пов'язані з ідентифікацією фізичної особи, відповідно до вимог профільного Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

Інше цікаве питання — це передбачене Законом створення уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних (у складі органів виконавчої влади). На перший погляд, це відповідає європейському досвіду, де існує інститут Уповноваженого з питань захисту персональних даних. Однак, на відміну від України, Уповноважений є незалежною структурою (яка хоч і може призначатися владними органами), що забезпечує баланс особистих, громадських та державних інтересів.

Згідно з положеннями статті 28 Директиви 95/46/ЄС Європарламенту та Ради Євросоюзу від 24.10.1995 року про захист прав приватних осіб щодо обробки персональних даних і про вільний рух таких даних, відповідний державний орган обов'язково повинен діяти в умовах повної незалежності та складати регулярні звіти про свою діяльність, які підлягають опублікуванню.

Натомість, у нашому Законі немає жодних положень про незалежність уповноваженого органу, що може унеможливити забезпечення захисту інтересів громадянина від можливих неправомірних дій (в тому числі і з боку держави). Адже наділення уповноваженого органу можливістю доступу до інформації та приміщень, де здійснюється її обробка, без конкретизації прав та підстав такого доступу, може на практиці «розв'язати руки», дозволивши посадовим особам органу втручатися в комерційні справи юридичних осіб, зокрема кредитних спілок, шкодячи не тільки таким юридичним особам, але й їхнім клієнтам чи членам.

Закон також не містить положень щодо структури, порядку формування, складу, а також вимог до особи, яка має очолити цей орган. Можливо, в рамках розробки відповідних підзаконних актів законотворцям слід розкрити більш детально контрольно-наглядові функції та повноваження органу, що зробило б його роботу більш прозорою, підвищило б довіру суспільства і дозволило ефективно працювати за умов інтенсивного розвитку інформаційних технологій.

Незважаючи на це, на підставі указу Президента України № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09 грудня 2010 року було створено Державну службу захисту персональних даних. А указом Президента України № 1270/2010 від 28 грудня 2010 року було призначено Олексія Мервінського головою Державної служби з питань захисту персональних даних, указами № 88/2011 та № 89/2011 від 17 січня 2011 року призначено Олега Фролова першим заступником голови та Володимира Козака — заступником голови відомства.

З іншого боку, Закон встановлює детальний порядок реєстрації баз даних. Відповідно до ст. 9, для реєстрації бази персональних даних її володілець подає до Уповноваженого органу заяву, яка повинна містити інформацію про:

- володільца бази персональних даних;
- найменування і місцезнаходження бази персональних даних;
- мету обробки даних;
- інших розпорядників бази (за наявності);
- підтвердження зобов'язання щодо захисту персональних даних.

Як відомо, практика взаємодій з Уповноваженим органом свідчить про те, що зазначений вище перелік може бути (буде) доповнений нормативними актами відповідного уповноваженого органу.

Також Законом передбачена реєстрація баз персональних даних, що здійснюється протягом 10 робочих днів уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних в Державному реєстрі баз персональних даних. Але, як вбачається на сьогоднішній день, відсутні прописані процедури реєстрації, не кажучи вже відсутність відповідного Реєстру баз персональних даних та адреси Уповноваженого органу.

Так чи інакше, Законом передбачено прийняття низки підзаконних нормативно-правових актів, які нині ще не прийнято, а саме:

- 1) типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних, який затверджується уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних (частина 10 ст. 6 Закону);
- 2) порядок обробки персональних даних, які належать до банківської таємниці, який затверджується Національним банком України (частина 10 ст. 6 Закону);
- 3) положення про Державний реєстр баз пер-

сональних даних, яке затверджується КМУ (частина 1 ст. 9 Закону);

4) порядок ведення Державного реєстру баз персональних даних, який затверджується КМУ (частина 1 ст. 9 Закону).

До прийняття цих підзаконних актів та набуття ними чинності реєструвати бази персональних даних буде неможливо.

До речі, санкції за порушення Закону України «Про захист персональних даних» ще не встановлені. Хоча відповідний законопроект вже зареєстрований у Верховній Раді України за № 7355.

Так що ж, враховуючи все викладене вище, робити кредитним спілкам? Аналізуючи норми Закону, що розглядається, та підсумовуючи все викладене, приходимо до висновку про перелік кроків, які потрібно зробити керівниками кредитних спілок задля виконання вимог Закону.

По-перше, *затвердити наказом Голови правління Інструкцію* (але не Положення – як відомо, при затвердженні будь-якого внутрішнього положення кредитна спілка зобов'язана надати копії цих положень до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України протягом п'ятнадцяти робочих днів після їх затвердження, відповідно до вимог Розпорядження Держфінпослуг №116 від 11.11.2003 р.) про захист персональних даних в кредитній спілці, в якій обов'язково зазначити мету обробки персональних даних, зміст та обсяг даних, а також процедуру їх обробки, відповідальність за порушення.

По-друге, *призначити відповідального працівника чи підрозділ, якій буде забезпечувати захист персональних даних в кредитній спілці.*

По-третє, *під підпис ознайомити членів органів управління та працівників кредитної спілки з вищезазначеною Інструкцією.*

І останнє, найголовніше та найскладніше – *письмово довести до відома суб'єкта персональних даних (члена кредитної спілки) мету обробки його персональних даних і при цьому отримати від нього письмову згоду, яка буде охоплювати усі форми обробки персональних даних, що можуть здійснюватись у майбутньому, а саме зміну персональних даних, право на передачу цих даних третім особам та, за необхідності, знищення персональних даних. Або передбачити надання такої згоди при прийнятті до кредитної спілки нових членів.*

Вважаємо, до прийняття відповідних підзаконних актів це все, що може зробити на сьогоднішній день кредитна спілка задля виконання вимог Закону України «Про захист персональних даних». Але в будь-якому разі Національна асоціація кредитних спілок України «тримає руку на пульсі» та буде відслідковувати всі зміни та нововведення в сфері захисту персональних даних в Україні.

P.S. Оскільки новостворена Державна служба з питань захисту персональних даних, як вже зазначалося вище, ще не має свого приміщення і штату працівників, її голова Олексій Мервинський попросив всіх, кого не обходить питання захисту персональних даних, надсилати пропозиції і скарги на адресу Міністерства юстиції України.

Олег Новодворський, юрист НАКСУ

ЗАКОН УКРАЇНИ Про захист персональних даних

Стаття 1. Сфера дії Закону

Цей Закон регулює відносини, пов'язані із захистом персональних даних під час їх обробки.

Дія цього Закону не поширюється на діяльність зі створення баз персональних даних та обробки персональних даних у цих базах:

- фізичною особою – виключно для непрофесійних особистих чи побутових потреб;
- журналістом – у зв'язку з виконанням ним службових чи професійних обов'язків;
- професійним творчим працівником – для здійснення творчої діяльності.

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

– база персональних даних – іменована сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних;

– володілець бази персональних даних – фізична або юридична особа, якій законом або за згодою суб'єкта персональних даних надано право на обробку цих даних, яка затверджує мету обробки персональних даних у цій базі даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом;

– Державний реєстр баз персональних даних – єдина державна інформаційна система збору, накопичення та обробки відомостей про зареєстровані бази персональних даних;

– згода суб'єкта персональних даних – будь-яке документоване, зокрема письмове, добровільне воле-

виявлення фізичної особи щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки;

— знеособлення персональних даних — вилучення відомостей, які дають змогу ідентифікувати особу;

— обробка персональних даних — будь-яка дія або сукупність дій, здійснених повністю або частково в інформаційній (автоматизованій) системі та/або в картотеках персональних даних, які пов'язані зі збиранням, реєстрацією, накопиченням, зберіганням, адаптуванням, зміною, поновленням, використанням і поширенням (розповсюдженням, реалізацією, передачею), знеособленням, знищенням відомостей про фізичну особу;

— персональні дані — відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована;

— розпорядник бази персональних даних — фізична чи юридична особа, якій володільцем бази персональних даних або законом надано право обробляти ці дані;

— суб'єкт персональних даних — фізична особа, стосовно якої відповідно до закону здійснюється обробка її персональних даних;

— третя особа — будь-яка особа, за винятком суб'єкта персональних даних, володільця чи розпорядника бази персональних даних та уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних, якій володільцем чи розпорядником бази персональних даних здійснюється передача персональних даних відповідно до закону.

Стаття 3. Законодавство про захист персональних даних

Законодавство про захист персональних даних складають Конституція України, цей Закон, інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 4. Суб'єкти відносин, пов'язаних із персональними даними

1. Суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними, є:

- суб'єкт персональних даних;
- володільця бази персональних даних;
- розпорядник бази персональних даних;
- третя особа;
- уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних;

— інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування, до повноважень яких належить здійснення захисту персональних даних.

2. Володільцем чи розпорядником бази персональних даних можуть бути підприємства, установи і організації усіх форм власності, органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні особи — підприємці, які обробляють персональні дані відповідно до закону.

3. Розпорядником бази персональних даних, володільцем якої є орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, крім цих органів, може бути лише підприємство державної або комунальної форми власності, що належить до сфери управління цього органу.

Стаття 5. Об'єкти захисту

1. Об'єктами захисту є персональні дані, які обробляються в базах персональних даних.

2. Персональні дані, крім знеособлених персональних даних, за режимом доступу є інформацією з обмеженим доступом.

3. Законом може бути заборонено віднесення персональних даних певних категорій громадян чи їх вичерпного переліку до інформації з обмеженим доступом.

4. Персональні дані фізичної особи, яка претендує зайняти чи займає виборну посаду (у представницьких органах) або посаду державного службовця першої категорії, не належать до інформації з обмеженим доступом, за винятком інформації, яка визначена такою відповідно до закону.

Стаття 6. Загальні вимоги до обробки персональних даних

1. Мета обробки персональних даних має бути сформульована в законах, інших нормативно-правових актах, положеннях, установчих чи інших документах, які регулюють діяльність володільця бази персональних даних, та відповідати законодавству про захист персональних даних.

У разі зміни визначеної мети обробки персональних даних суб'єктом персональних даних має бути надана згода на обробку його даних відповідно до зміненої мети.

2. Персональні дані мають бути точними, достовірними, у разі необхідності — оновлюватися.

3. Склад та зміст персональних даних мають бути відповідними та ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки.

Обсяг персональних даних, які можуть бути включені до бази персональних даних, визначається умовами згоди суб'єкта персональних даних або відповідно до закону.

4. Первинними джерелами відомостей про фізичну особу є: видані на її ім'я документи; підписані нею документи; відомості, які особа надає про себе.

5. Обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством.

6. Не допускається обробка даних про фізичну особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

7. Якщо обробка персональних даних є необхідною для захисту життєво важливих інтересів суб'єк-

та персональних даних, обробляти персональні дані без його згоди можна до часу, коли отримання згоди стане можливим.

8. Персональні дані обробляються у формі, що допускає ідентифікацію фізичної особи, якої вони стосуються, у строк, не більший ніж це необхідно відповідно до їх законного призначення.

9. Використання персональних даних в історичних, статистичних чи наукових цілях може здійснюватися лише в знеособленому вигляді.

10. Типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних затверджується уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних.

Порядок обробки персональних даних, які належать до банківської таємниці, затверджується Національним банком України.

Стаття 7. Особливі вимоги до обробки персональних даних

1. Забороняється обробка персональних даних про расове або етнічне походження, політичні, релігійні або світоглядні переконання, членство в політичних партіях та професійних спілках, а також даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя.

2. Положення частини першої цієї статті не застосовується, якщо обробка персональних даних:

1) здійснюється за умови надання суб'єктом персональних даних однозначної згоди на обробку таких даних;

2) необхідна для здійснення прав та виконання обов'язків у сфері трудових правовідносин відповідно до закону;

3) необхідна для захисту інтересів суб'єкта персональних даних або іншої особи у разі недієздатності або обмеження цивільної дієздатності суб'єкта персональних даних;

4) здійснюється релігійною організацією, громадською організацією світоглядної спрямованості, політичною партією або професійною спілкою, що створені відповідно до закону, за умови, що обробка стосується виключно персональних даних членів цих об'єднань або осіб, які підтримують постійні контакти з ними у зв'язку з характером їх діяльності, та персональні дані не передаються третій особі без згоди суб'єктів персональних даних;

5) необхідна для обґрунтування, задоволення або захисту правової вимоги;

6) необхідна в цілях охорони здоров'я, для забезпечення піклування чи лікування за умови, що такі дані обробляються медичним працівником або іншою особою закладу охорони здоров'я, на якого покладено обов'язки щодо забезпечення захисту персональних даних;

7) стосується обвинувачень у вчиненні злочинів, вироків суду, здійснення державним органом повноважень, визначених законом, щодо виконання завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом;

8) стосується даних, які були оприлюднені суб'єктом персональних даних.

Стаття 8. Права суб'єкта персональних даних

1. Особисті немайнові права на персональні дані, які має кожна фізична особа, є невід'ємними і непорушними.

2. Суб'єкт персональних даних має право:

1) знати про місцезнаходження бази персональних даних, яка містить його персональні дані, її призначення та найменування, місцезнаходження та/або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника цієї бази або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім випадків, встановлених законом;

2) отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані, що містяться у відповідній базі персональних даних;

3) на доступ до своїх персональних даних, що містяться у відповідній базі персональних даних;

4) отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи зберігаються його персональні дані у відповідній базі персональних даних, а також отримувати зміст його персональних даних, які зберігаються;

5) пред'являти вмотивовану вимогу із запереченням проти обробки своїх персональних даних органами державної влади, органами місцевого самоврядування при здійсненні їхніх повноважень, передбачених законом;

6) пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником цієї бази, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними;

7) на захист своїх персональних даних від незаконної обробки та випадкової втрати, знищення, пошкодження у зв'язку з умисним приховуванням, ненаданням чи несвоечасним їх наданням, а також на захист від надання відомостей, що є недостовірними чи ганьблять честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи;

8) звертатися з питань захисту своїх прав щодо персональних даних до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, до повноважень яких належить здійснення захисту персональних даних;

9) застосовувати засоби правового захисту в разі порушення законодавства про захист персональних даних.

3. Розпорядження персональними даними фізичної особи, обмеженої в цивільній дієздатності або визнаної недієздатною, здійснює її законний представник.

Стаття 9. Реєстрація баз персональних даних

1. База персональних даних підлягає державній

реєстрації шляхом внесення відповідного запису уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних.

Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення затверджуються Кабінетом Міністрів України.

2. Реєстрація баз персональних даних здійснюється за заявочним принципом шляхом повідомлення.

3. Заява про реєстрацію бази персональних даних подається володільцем бази персональних даних до уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних.

Заява повинна містити:

- звернення про внесення бази персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних;
- інформацію про володільця бази персональних даних;
- інформацію про найменування і місцезнаходження бази персональних даних;
- інформацію про мету обробки персональних даних у базі персональних даних, сформульовану відповідно до вимог статей 6 і 7 цього Закону;
- інформацію про інших розпорядників бази персональних даних;
- підтвердження зобов'язання щодо виконання вимог захисту персональних даних, встановлених законодавством про захист персональних даних.

4. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України:

- повідомляє заявника не пізніше наступного робочого дня з дня надходження заяви про її отримання;
- приймає рішення про реєстрацію бази персональних даних протягом десяти робочих днів з дня надходження заяви.

Володільцю бази персональних даних видається документ встановленого зразка про реєстрацію бази персональних даних у Державному реєстрі баз персональних даних.

5. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних відмовляє в реєстрації бази персональних даних, якщо заява про реєстрацію не відповідає вимогам частини третьої цієї статті.

6. Володільця бази персональних даних зобов'язаний повідомляти уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних про кожну зміну відомостей, необхідних для реєстрації відповідної бази, не пізніш як протягом десяти робочих днів з дня настання такої зміни.

7. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних протягом десяти робочих днів з дня надходження повідомлення про зміну відомостей, необхідних для реєстрації відповідної бази, повинен прийняти рішення щодо зазначеної зміни та повідомити про це володільця бази персональних даних.

Стаття 10. Використання персональних даних

1. Використання персональних даних передбачає будь-які дії володільця бази щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або повного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону.

2. Використання персональних даних володільцем бази здійснюється у разі створення ним умов для захисту цих даних. Володільцю бази забороняється розголошувати відомості стосовно суб'єктів персональних даних, доступ до персональних даних яких надається іншим суб'єктам відносин, пов'язаних з такими даними.

3. Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом.

4. Відомості про особисте життя фізичної особи не можуть використовуватися як чинник, що підтверджує чи спростовує її ділову якість.

Стаття 11. Підстави виникнення права на використання персональних даних

1. Підставами виникнення права на використання персональних даних є:

1) згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних. Суб'єкт персональних даних має право при наданні згоди внести застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних;

2) дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю бази персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень.

2. Володільця бази персональних даних може доручити обробку персональних даних розпоряднику бази персональних даних відповідно до договору в письмовій формі.

3. Розпорядник бази персональних даних може обробляти персональні дані лише з метою і в обсязі, визначених у договорі.

Стаття 12. Збирання персональних даних

1. Збирання персональних даних є складовою процесу їх обробки, що передбачає дії з підбору чи впорядкування відомостей про фізичну особу та внесення їх до бази персональних даних.

2. Суб'єкт персональних даних протягом десяти робочих днів з дня включення його персональних даних до бази персональних даних повідомляється про свої права, визначені цим Законом, мету збору даних

та осіб, яким передаються його персональні дані, виключно в письмовій формі.

3. Повідомлення не здійснюється, якщо персональні дані збираються із загальнодоступних джерел.

4. Зібрані відомості про суб'єкта персональних даних, а також інформація про їх джерела надаються цьому суб'єкту персональних даних за його вимогою, крім випадків, установлених законом.

Стаття 13. Накопичення та зберігання персональних даних

1. Накопичення персональних даних передбачає дії щодо поєднання та систематизації відомостей про фізичну особу чи групу фізичних осіб або внесення цих даних до бази персональних даних.

2. Зберігання персональних даних передбачає дії щодо забезпечення їх цілісності та відповідного режиму доступу до них.

Стаття 14. Поширення персональних даних

1. Поширення персональних даних передбачає дії щодо передачі відомостей про фізичну особу з баз персональних даних за згодою суб'єкта персональних даних.

2. Поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

3. Виконання вимог встановленого режиму захисту персональних даних забезпечує сторона, що поширює ці дані.

4. Сторона, якій передаються персональні дані, повинна попередньо вжити заходів щодо забезпечення вимог цього Закону.

Стаття 15. Знищення персональних даних

1. Персональні дані в базах персональних даних знищуються в порядку, встановленому відповідно до вимог закону.

2. Персональні дані в базах персональних даних підлягають знищенню у разі:

1) закінчення строку зберігання даних, визначеного згодою суб'єкта персональних даних на обробку цих даних або законом;

2) припинення правовідносин між суб'єктом персональних даних та володільцем чи розпорядником бази, якщо інше не передбачено законом;

3) набрання законної сили рішенням суду щодо вилучення даних про фізичну особу з бази персональних даних.

3. Персональні дані, зібрані з порушенням вимог цього Закону, підлягають знищенню в базах персональних даних у встановленому законодавством порядку.

4. Персональні дані, зібрані під час виконання завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом, знищуються в базах персональних даних відповідно до вимог закону.

Стаття 16. Порядок доступу до персональних даних

1. Порядок доступу до персональних даних третіх осіб визначається умовами згоди суб'єкта персональних даних, наданої володільцю бази персональних даних на обробку цих даних, або відповідно до вимог закону.

2. Доступ до персональних даних третій особі не надається, якщо зазначена особа відмовляється взяти на себе зобов'язання щодо забезпечення виконання вимог цього Закону або неспроможна їх забезпечити.

3. Суб'єкт відносин, пов'язаних з персональними даними, подає запит щодо доступу (далі — запит) до персональних даних володільцю бази персональних даних.

4. У запиті зазначаються:

1) прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання (місце перебування) і реквізити документа, що посвідчує фізичну особу, яка подає запит (для фізичної особи — заявника);

2) найменування, місцезнаходження юридичної особи, яка подає запит, посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка засвідчує запит; підтвердження того, що зміст запиту відповідає повноваженням юридичної особи (для юридичної особи — заявника);

3) прізвище, ім'я та по батькові, а також інші відомості, що дають змогу ідентифікувати фізичну особу, стосовно якої робиться запит;

4) відомості про базу персональних даних, стосовно якої подається запит, чи відомості про володільця чи розпорядника цієї бази;

5) перелік персональних даних, що запитуються;

6) мета запиту.

5. Строк вивчення запиту на предмет його задоволення не може перевищувати десяти робочих днів з дня його надходження.

Протягом цього строку володільць бази персональних даних доводить до відома особи, яка подає запит, що запит буде задоволене або відповідні персональні дані не підлягають наданню, із зазначенням підстави, визначеної у відповідному нормативно-правовому акті.

Запит задовольняється протягом тридцяти календарних днів з дня його надходження, якщо інше не передбачено законом.

6. Суб'єкт персональних даних має право на одержання будь-яких відомостей про себе у будь-якого суб'єкта відносин, пов'язаних з персональними даними, без зазначення мети запиту, крім випадків, установлених законом.

Стаття 17. Відстрочення або відмова у доступі до персональних даних

1. Відстрочення доступу суб'єкта персональних даних до своїх персональних даних не допускається.

2. Відстрочення доступу до персональних даних третіх осіб допускається у разі, якщо необхідні дані не можуть бути надані протягом тридцяти календарних днів з дня надходження запиту. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у запи-

ті, не може перевищувати сорока п'яти календарних днів.

Повідомлення про відстрочення доводиться до відома третьої особи, яка подала запит, у письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження такого рішення.

У повідомленні про відстрочення зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові посадової особи;
- 2) дата відправлення повідомлення;
- 3) причина відстрочення;
- 4) строк, протягом якого буде задоволене запит.

3. Відмова у доступі до персональних даних допускається, якщо доступ до них заборонено згідно із законом.

У повідомленні про відмову зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка відмовляє у доступі;
- 2) дата відправлення повідомлення;
- 3) причина відмови.

Стаття 18. Оскарження рішення про відстрочення або відмову в доступі до персональних даних

1. Рішення про відстрочення або відмову із доступу до персональних даних може бути оскаржено до уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, до повноважень яких належить здійснення захисту персональних даних, або до суду.

2. Якщо запит зроблено суб'єктом персональних даних щодо даних про себе, обов'язок доведення в суді законності відмови у доступі покладається на володільця бази персональних даних, до якого подано запит.

Стаття 19. Оплата доступу до персональних даних

1. Доступ суб'єкта персональних даних до даних про себе здійснюється безоплатно.

2. Доступ інших суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, до персональних даних певної фізичної особи чи групи фізичних осіб може бути платним у разі додержання умов, визначених цим Законом. Оплаті підлягає робота, пов'язана з обробкою персональних даних, а також робота з консультування та організації доступу до відповідних даних.

3. Розмір плати за послуги з надання доступу до персональних даних органами державної влади визначається Кабінетом Міністрів України.

4. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають право на безперешкодний і безоплатний доступ до персональних даних відповідно до їх повноважень.

Стаття 20. Зміни і доповнення до персональних даних

1. Володільці чи розпорядники баз персональних даних зобов'язані вносити зміни до персональних даних на підставі вмотивованої письмової вимоги суб'єкта персональних даних.

2. Дозволяється внесення змін до персональних

даних за зверненням інших суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, якщо на це є згода суб'єкта персональних даних чи відповідна зміна здійснюється за рішенням суду, що набрало законної сили.

3. Зміна персональних даних, які не відповідають дійсності, проводиться невідкладно з моменту встановлення невідповідності.

Стаття 21. Повідомлення про дії з персональними даними

1. Про передачу персональних даних третій особі володільця бази персональних даних протягом десяти робочих днів повідомляє суб'єкта персональних даних, якщо цього вимагають умови його згоди або інше не передбачено законом.

2. Повідомлення, зазначені у частині першій цієї статті, не здійснюються у разі:

- 1) передачі персональних даних за запитами при виконанні завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом;
- 2) виконання органами державної влади та органами місцевого самоврядування своїх повноважень, передбачених законом;
- 3) здійснення обробки персональних даних в історичних, статистичних чи наукових цілях.

3. Про зміну чи знищення персональних даних або обмеження доступу до них володільця бази персональних даних протягом десяти робочих днів повідомляє суб'єкта персональних даних, а також суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, яким ці дані було передано.

Стаття 22. Контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних

1. Контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних у межах повноважень, передбачених законом, здійснюють такі органи:

- 1) уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних;
- 2) інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

2. Парламентський контроль за додержанням прав людини на захист персональних даних здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини відповідно до закону.

Стаття 23. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних

1. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних — центральний орган виконавчої влади, до повноважень якого належить захист персональних даних, що утворюється відповідно до законодавства.

2. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних:

- 1) забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту персональних даних;
- 2) реєструє бази персональних даних;
- 3) веде Державний реєстр баз персональних даних;

4) здійснює в межах своїх повноважень контроль за додержанням вимог законодавства про захист персональних даних із забезпеченням відповідно до закону доступу до інформації, пов'язаної з обробкою персональних даних у базі персональних даних, та до приміщень, де здійснюється їх обробка;

5) видає обов'язкові для виконання законні вимоги (приписи) про усунення порушень законодавства про захист персональних даних;

6) розглядає пропозиції, запити, звернення, вимоги та скарги фізичних і юридичних осіб;

7) організовує та забезпечує взаємодію з іноземними суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними;

8) бере участь у роботі міжнародних організацій з питань захисту персональних даних.

Стаття 24. Забезпечення захисту персональних даних у базах персональних даних

1. Держава гарантує захист персональних даних.

2. Суб'єкти відносин, пов'язаних із персональними даними, зобов'язані забезпечити захист цих даних від незаконної обробки, а також від незаконного доступу до них.

3. Забезпечення захисту персональних даних у базі персональних даних покладається на володільця цієї бази.

4. Володільць бази персональних даних в електронній формі забезпечує їй захист відповідно до закону.

5. В органах державної влади та органах місцевого самоврядування, організаціях, установах і на підприємствах усіх форм власності визначається структурний підрозділ або відповідальна особа, яка організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, відповідно до закону.

6. Фізичні особи – підприємці, у тому числі лікарі, які мають відповідну ліцензію, адвокати, нотаріуси особисто забезпечують захист баз персональних даних, якими вони володіють, згідно з вимогами закону.

Стаття 25. Обмеження дії окремих статей цього Закону

1. Обмеження прав, передбачених статтями 8, 11 і 17 цього Закону, здійснюється лише в інтересах:

1) національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;

2) захисту прав і свобод фізичних осіб, персональні дані яких обробляються, чи прав інших суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, а також з метою боротьби із злочинністю;

3) забезпечення суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, зведеною знеособленою інформацією щодо персональних даних відповідно до законодавства.

2. Суб'єкти відносин, пов'язаних із персональними даними, здійснюють свої повноваження в межах, установлених Конституцією та законами України.

Стаття 26. Фінансування робіт із захисту персональних даних

Фінансування робіт та заходів щодо забезпечення захисту персональних даних здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, коштів суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними.

Стаття 27. Застосування положень цього Закону

1. Положення щодо захисту персональних даних, викладені в цьому Законі, можуть доповнюватися чи уточнюватися іншими законами, за умови, що вони встановлюють вимоги щодо захисту персональних даних, що не суперечать вимогам цього Закону.

2. Професійні об'єднання можуть розробляти корпоративні кодекси поведінки з метою забезпечення ефективного захисту прав суб'єктів персональних даних, сприяння додержанню законодавства, враховуючи специфіку обробки персональних даних у різних сферах.

Стаття 28. Відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Стаття 29. Міжнародне співробітництво

1. Співробітництво з іноземними суб'єктами відносин, пов'язаних із персональними даними, регулюється Конституцією України, цим Законом, іншими нормативно-правовими актами та міжнародними договорами України.

2. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору України.

3. Передача персональних даних іноземним суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, здійснюється лише за умов забезпечення належного захисту персональних даних, за наявності відповідного дозволу та у випадках, встановлених законом або міжнародним договором України, у порядку, встановленому законодавством. Персональні дані не можуть поширюватися з іншою метою, ніж та, з якою вони були зібрані.

Стаття 30. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2011 року.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ

1 червня 2010 року № 2297-VI

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ФОРМИ ПОДАТКОВОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА
АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ

31.01.2011 **НАКАЗ** № 58
 м. Київ

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України

9 лютого 2011 р. за № 165/18903

Про затвердження форми Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб

Відповідно до підпункту «д» пункту 176.2 статті 176 розділу IV Податкового кодексу України та статті 8 Закону України «Про державну податкову службу в Україні»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити форму Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб (далі - декларація), що додається.

2. Департаменту оподаткування фізичних осіб (Дусяк С. П.) у встановленому порядку:

2.1 подати цей наказ до Міністерства юстиції України для державної реєстрації;

2.2 забезпечити оприлюднення цього наказу;

2.3 забезпечити у п'ятиденний строк від дня реєстрації наказу у Міністерстві юстиції України надання Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення процесів оподаткування (Лаба М. С.) алгоритмів контролю для приймання та автоматизованої обробки декларації.

3. Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення процесів оподаткування (Лаба М. С.), Управлінню реєстрації та обліку платників податків (Каленіченко Н. Г.) доопрацювати програмне забезпечення з приймання та обробки податкової звітності платників податків у частині обробки даних декларації у порядку та терміни, визначені для створення інформаційних систем.

4. Цей наказ набирає чинності з дня офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на виконуючого обов'язки першого заступника Голови Лекаря С. І.

Голова Комісії з проведення
реорганізації ДПА, Голова
Державної податкової служби України

В. Ю. Захарченко

(Наказ |Форма, Державна податкова адміністрація, від 31.01.2011, № 58 «Про затвердження форми Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб»)

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник керівника
Спільного представницького
органу профспілок

Г. В. Осовий

Перший Заступник Голови
Спільного представницького
органу сторони роботодавців
на національному рівні

Д. Олійник

Президент Спілки
орендарів і підприємців України
В. Хмільовський

Голова Державного комітету
України з питань регуляторної
політики та підприємництва

М. Бродський

Міністр фінансів Ф. Ярошенко

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ФОРМИ ПОДАТКОВОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної податкової
адміністрації України
31.01.2011 N 58

Відмітка про одержання
(штамп органу державної
податкової служби)

ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	
Тип податкової декларації	
1 ☐ Звітна	☐ Звітна нова
☐ Звітна за неуповноважений відокремлений підрозділ ¹	☐ Звітна нова за неуповноважений відокремлений підрозділ ¹
	☐ Уточнююча
	☐ Уточнююча за неуповноважений відокремлений підрозділ ¹
2	Звітний (податковий) період: _____ (місяць) _____ (рік)
	Звітний (податковий) період, що уточнюється: ² _____ (місяць) _____ (рік)
3	Повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) податкового агента: _____
	☐ Юридикальна особа
	☐ Самозайнята особа
4	Податковий номер юридичної особи _____, або реєстраційний номер облікової картки платника податків самозайнятої особи _____, або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті) _____ - _____
5	Місцезнаходження (місце проживання) податкового агента: _____
	поштовий індекс: _____
	міжміський код: _____
	телефон: _____
	Е-mail: _____
	факс: _____
6	Місцезнаходження неуповноваженого відокремленого підрозділу ¹ : _____
	поштовий індекс: _____
	міжміський код: _____
	телефон: _____
	Е-mail: _____
	факс: _____
7	Дата погашення податкового зобов'язання з податку (визначена податковим агентом дата виплати доходів) _____ (день) _____ (місяць) _____ (рік)
8	Найменування органу державної податкової служби, до якого подається податкова декларація: _____
	Податковий номер органу державної податкової служби _____
9	Кількість поданих податкових декларацій за неуповноважені відокремлені підрозділи ¹ _____
10	Працювало у звітному місяці за штатом: _____ за цивільно-правовими договорами: _____

ПОКАЗНИКИ	Код рядка	Сума (грн. коп.)
1	2	3
Сума доходів, які нараховані на користь фізичних осіб у звітному (податковому) періоді	01	
Сума доходів, які виплачені (надані) на користь фізичних осіб у звітному (податковому) періоді	02	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) з цих доходів у звітному (податковому) періоді	03	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка перерахована до бюджету у звітному (податковому) періоді	04	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована за попередні звітні (податкові) періоди та перерахована до бюджету у поточному звітному (податковому) періоді	05	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) з цих доходів у звітному (податковому) періоді, але не перерахована до бюджету у зв'язку з невилплатою (ненаданням) доходів	06	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає перерахуванню в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 03 + рядок 05 - рядок 06)	07	
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) за неуповноважений(і) відокремлений(і) підрозділ(и)	08	
ПОКАЗНИКИ РОЗРАХУНКІВ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИПРАВЛЕННЯМ САМОСТІЙНО ВИЯВЛЕНИХ ПОМИЛОК	Код рядка	Сума (грн. коп.)
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка підлягала перерахуванню до бюджету, за даними звітного (податкового) періоду, в якому виявлена помилка (рядок 07 раніше поданої податкової декларації)	09	
Уточнена сума податкових зобов'язань за звітний (податковий) період, в якому виявлена помилка	10	
Розрахунки у зв'язку з виправленням помилки:	11	
збільшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету (рядок 10 - рядок 09, якщо рядок 10 > рядка 09, та/або сума рядків 03.1 додатків до податкової декларації)	11.1	(+)
зменшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету (рядок 10 - рядок 09, якщо рядок 10 < рядка 09, та/або сума рядків 03.2 додатків до податкової декларації)	11.2	(-)
Сума штрафу, яка нарахована податковим агентом самостійно у зв'язку з виправленням помилки, % (рядок 11.1 x 3 % або 5 %)	12	
Сума пені, яка нарахована податковим агентом самостійно відповідно до підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України	13	
ІНШІ ПОКАЗНИКИ	Код рядка	Сума (грн. коп.)
Сума заборгованості з виплати заробітної плати на перше число місяця, що настає за звітним (за якою термін виплати не настав)	14	
Сума заборгованості з податку на доходи фізичних осіб станом на 01.01.2011 за даними обліку податкового агента 3	15	

Пояснення (розкриття) окремих результатів фінансово-господарської діяльності на		арк.
Доповнення до податкової декларації (заповнюється і подається податковим агентом відповідно до пункту 46.4 статті 46 глави 2 розділу II Податкового кодексу України) на		арк.
Кількість розрахунків податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб за звітний (податковий) період, у якому виявлено помилку 4		

¹ У разі якщо відокремлений підрозділ не уповноважений нараховувати (сплачувати) податок на доходи фізичних осіб, обов'язок подання податкової декларації за такий відокремлений підрозділ за його місцезнаходженням виконує юридична особа.

² Періодом, що уточнюється, вважається період, за який податковий агент самостійно узгоджує суми податкового зобов'язання у зв'язку з виправленням самостійно виявленої помилки у раніше поданій податковій декларації та подає уточнюючу податкову декларацію відповідно до підпункту "а" пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.

³ Заповнюється податковим агентом у податковій декларації за січень 2011 року.

⁴ Заповнюються окремо за кожний звітний (податковий) період, у якому виявлено помилку, та подаються податковим агентом у разі виправлення в складі звітної/звітної нової податкової декларації самостійно виявленої(их) помилки(ок) у раніше поданій(их) податковій(их) декларації(ях) відповідно до підпункту "б" пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.

Дата подання податкової декларації	<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table>												

Керівник
(самозайнята особа)

(підпис) (ініціали та прізвище)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті))

Головний бухгалтер

(підпис) (ініціали та прізвище)

М. П.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відмітку у паспорті))

Ця частина податкової декларації заповнюється посадовими особами органу державної податкової служби

☐ Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності	"___" _____ 20__ року
(посадова особа органу державної податкової служби (підпис, ініціали та прізвище))	

За результатами камеральної перевірки податкової декларації (потрібне позначити)	
☐ порушень (помилек) не виявлено	☐ складено акт від "___" _____ 20__ року N ___
(посадова особа органу державної податкової служби (підпис, ініціали та прізвище))	
"___" _____ 20__ року	

**ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА
АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ**

ЛИСТ

від 17.02.2011 р. № 4485/7/17-0217

Державним податковим адміністраціям в АР Крим, областях, мм. Києві та Севастополі

Про заповнення Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб

Державна податкова служба України, керуючись ст. ст. 2 та 8 Закону України від 04.12.90 № 509 «Про державну податкову службу в Україні», надсилає для керівництва в роботі методичні рекомендації для підготовки платникам податків податкових консультацій з питань заповнення та подання податковими агентами Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб (далі - Декларація), що передбачено

пп. «д» п. 176.1 ст. 176 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI.

1.1. Декларація подається до податкового органу на бланку встановленої форми, яка затверджена наказом ДПА України від 31.01.2011 року N 58, що зареєстрований в Міністерстві юстиції від 09.02.2011 року № 165/11903.

1.2. Заповнення та подання Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб поширюється на юридичних осіб (їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи), самозайнятих осіб, представництва нерезидентів, які незалежно від їх організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок на доходи фізичних осіб до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що нараховуються (виплачуються) такій особі, та є податковими агентами відповідно до пп. 14.1.180 п. 14.1 статті 14 Кодексу.

1.3. Подання податковими агентами Декларації за період, у який здійснювалась ліквідація (припинення діяльності) податкового агента, проводиться до

оформлення його ліквідації (припинення діяльності).

1.4. У Декларації зазначаються усі передбачені в ній показники. У кожний рядок та відповідні їй граfi проставляється лише один показник. У разі відсутності будь-яких показників, передбачених Декларацією, у цьому рядку проставляється прочерк.

1.5. Декларація заповнюється чорнилом, синьою або чорною пастою кулькових ручок, за допомогою друкарських машинок, принтерів, засобів механізації або інших засобів, які забезпечують збереження записів протягом устанавленого терміну зберігання звітності. Заповнення олівцем не дозволяється.

У Декларації не повинно бути підчисток, помарок, малопомітних виправлень, дописок і закреслень (крім передбачених формою декларації), тексту або цифр, які неможливо прочитати внаслідок пошкодження аркушів, їх потертості, залиття чорнилом чи внаслідок інших причин.

Орган державної податкової служби не приймає до розгляду Декларацію, що не відповідає зазначеним вище вимогам або:

містить текст або цифри, які неможливо прочитати внаслідок пошкодження аркушів, їх потертості, залиття чорнилом чи внаслідок інших причин;

не підтверджена підписами керівника підприємства та головного бухгалтера та не завірена печаткою платника податку, підписом самозайнятої особи.

2. Щодо подання Декларації

2.1. Декларація подається окремо за кожний місяць (податковий період) протягом 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного місяця.

Окрема Декларація за календарний рік не подається.

У разі нарахування доходу, його відображення у граfi 01 є обов'язковим незалежно від того, виплачені такі доходи чи ні.

У разі відсутності нарахування доходів Декларація подається без відображення показників.

Якщо останній день терміну подання Декларації припадає на вихідний чи святковий день, то останнім днем терміну вважається наступний за вихідним або святковим операційний (банківський) день.

Якщо до закінчення терміну подання Декларації податковий агент виявляє помилки в раніше поданій за поточний звітний період Декларації, він зобов'язаний подати нову Декларацію. При цьому штрафні санкції та адміністративні штрафи не застосовуються, а раніше подана Декларація скасовується.

2.2. Декларація подається до ОДПС за місцем реєстрації податкового агента, уповноваженого - юридичної особи або її відокремлених підрозділів, які уповноважені нараховувати та перераховувати податок на доходи фізичних осіб.

2.2.1. На непошкодженому паперовому носії формату А4 Декларація заповнюється машинописним текстом чи друкованими літерами без замазок, зак-

реслень, виправлень і уточнень. Якщо в інформаційному рядку є незаповнені поля, вони заповнюються прочерками. Подання ксерокопії Декларації не дозволяється.

2.2.2. Декларація може бути надана ОДПС за добровільним рішенням податкового агента в електронній формі за умови дотримання чинного законодавства, що регулює ці питання.

2.2.3. Декларація готується у двох примірниках. Один примірник подається до ОДПС. Другий - з підписом особи, відповідальної за приймання Декларації, штампом, отриманим при обов'язковій реєстрації Декларації в органі державної податкової служби, - повертається податковому агенту.

3. Щодо заповнення Декларації

3.1. Реквізити Декларації, що заповнюються:

3.1.1. У рядку «1» відмічається відповідна клітинка «Звітна», «Звітна за не уповноважений відокремлений підрозділ» або «Уточнююча», «Уточнююча за не уповноважений відокремлений підрозділ», «Звітна нова», «Звітна нова за не уповноважений відокремлений підрозділ» залежно від того, яка Декларація подається. За наявності більше ніж однієї відмітки Декларація вважається неправильно заповненою. У разі відмітки «Уточнююча» або «Уточнююча за не уповноважений відокремлений підрозділ» рядки 1 - 8 Декларації не заповнюються.

3.1.2. У рядку «2» вказується номер місяця та звітний рік або з відміткою «Звітний (податковий) період, що уточнюється».

3.1.3. У рядку «3» вказується повна назва податкового агента юридичної особи, самозайнятої особи та фізичної особи, що здійснюють незалежну діяльність та відмічається відповідна клітинка «Юридична особа» або «Самозайнята особа».

3.1.4. У рядку «4» вказується код платника податку за ЄДРПОУ¹ юридичної особи - податкового агента, який подає Декларацію. Заповнення клітинок проводиться зліва направо (доповнюється зліва нулями до восьми цифр, якщо значущих цифр менше 8).

Вказується десятирозрядний реєстраційний номер облікової картки платника податку² - самозайнятої особи - податкового агента або осіб, що здійснюють незалежну діяльність (у т. ч. нотаріуси, адвокати), який подає Декларацію, та/ або серію та номер паспорта (для самозайнятих осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номеру облікової картки платника податку та повідомили про це відповідний орган ДПС і мають відмітку у паспорті). Заповнення клітинок проводиться зліва направо.

3.1.5. У рядку «5» вказується місцезнаходження податкового агента, електронна адреса, поштовий індекс, міжміський код, телефон, факс.

3.1.6. У рядку «6» вказується місцезнаходження неуповноваженого відокремленого підрозділу, за який подається Декларація та поштовий індекс, між-

міській код, телефон, факс, електронна адреса юридичної особи, що подає Декларацію за такий не уповноважений підрозділ.

3.1.7. У рядку «7» вказується дата виплати доходу за звітний період з врахуванням норм Закону України від 23.09.2010 № 2559-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо строків виплати заробітної плати»

При неодноразовій виплаті доходів у звітному місяці сплата податку здійснюється з дотриманням вимог пп. 168.1.2 п. 168 ст. 168 Кодексу

3.1.8. У рядку «8» вказується назва та код за ЄДР-ПОУ органу державної податкової служби, куди подається Декларація.

3.1.9. У рядку «9» вказується загальна кількість поданих окремих Декларацій за неуповноважені відокремлені підрозділи (відділення). Заповнення клітинок проводиться зліва направо (доповнюється зліва нулями до трьох цифр, якщо значущих цифр менше 4).

3.1.10. У рядку «10» вказується кількість осіб, що працювало за штатом (крім тих, хто знаходиться у відпустці по догляду за дитиною) та кількість осіб, що працювало за цивільно-правовими договорами. Заповнення клітинок проводиться зліва направо (доповнюється зліва нулями).

4. Блок «Показники»:

У графі «3» вказуються суми у гривнях та окремо через кому вказуються копійки.

Показники заповнюються без врахування доходів та податків нарахованих (перерахованих) працівникам неуповноважених відокремлених підрозділів (відділень).

У рядку «01» вказується загальна сума доходів за звітний період, які нараховані на користь фізичних осіб (крім доходів, що не підлягають оподаткуванню, не включаються ознаки доходів, по яких податок не утримується згідно законодавства);

У рядку «02» вказується загальна сума доходів за звітний період, яка виплачена (надана) (за мінусом внесків та податків) на користь фізичних осіб, у тому числі за попередні періоди (крім доходів, що не підлягають оподаткуванню, не включаються ознаки доходів, по яких податок на доходи фізичних осіб не утримується згідно законодавства).

У рядку «03» вказується загальна сума нарахованого (утриманого) податку на доходи фізичних осіб за звітний період, яка утримана з доходів за звітний період.

У рядку «04» вказується загальна сума фактично перерахованого у звітному періоді до бюджету податку на доходи фізичних осіб, у тому числі за попередні періоди.

У рядку «05» вказується сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована у попередніх податкових періодах, але перерахована у поточному звітному періоді.

У рядку «06» вказується сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) з доходів у звітному (податковому) періоді, але не перерахована до бюджету у зв'язку з невиклатою (ненаданням) доходів повністю або частково по терміну, визначеному у рядку 7 Декларації. У разі повної виплати доходів та перерахованому податку за звітний місяць (рядки 14 та 06 = 0).

У рядку «07» вказується сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає до сплати за звітний період (р. 03 + р. 05 - р. 06);

У рядку «08» вказується сума утриманого податку до сплати за всі свої відокремлені підрозділи, які не уповноважені нараховувати та перераховувати податок на доходи фізичних осіб.

5. Блок «Показники розрахунків податкових зобов'язань»

У разі подання Декларації з відміткою «Уточнююча», «Уточнююча за не уповноважений відокремлений підрозділ» рядки з 01 - 08 не заповнюються.

У рядку «09» вказується сума до сплати податку на доходи фізичних осіб за даними раніше поданої Декларації, що уточнюється (показник р. 07, що уточнюється, або сума рядків 01 додатків до податкової декларації).

У рядку «10» вказується уточнююча сума податкових зобов'язань за звітний (податковий) період, в якому виявлена помилка або сума рядків 02 додатків до податкової декларації.

У рядку «11.1» вказується сума недоплати (заниження податкового зобов'язання), яка збільшує податкове зобов'язання у зв'язку з виправленням помилки (помилки) (р. 10 - р. 09), якщо р. 10 > р. 09 або сума рядків 03.1 додатків до податкової декларації.

У рядку «11.2» вказується сума недоплати (заниження податкового зобов'язання), яка зменшує податкове зобов'язання у зв'язку з виправленням помилки (помилки) (р. 10 - р. 09), якщо р. 10 < р. 09 або сума рядків 03.2 додатків до податкової декларації.

У рядку «12» вказується сума штрафу, яка нараховується платником податку самостійно відповідно до п. 50 ст. 50 Розділу II Податкового кодексу України.

У рядку «13» вказується сума пені, яка нараховується платником податку самостійно відповідно до пп. 129.1.2 п. 129.1 ст. 129 Розділу II Податкового кодексу України.

6. Блок «Інші показники»

У рядку «14» вказується сума невикланих доходів за звітний місяць, сума податку з якої відображається у рядку 06 Декларації.

У рядку «15» вказується сума податку на доходи фізичних осіб, нарахована, але не сплачена податко-

¹ Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України;

² З Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів

вим агентом до бюджету (станом на 01.01.2011 р.) всупереч порядку, що діяв до набрання чинності цим Кодексом. Крім поточної заборгованості за грудень (перехідна на січень).

Нарахований дохід в Декларації відображається повністю, без вирахування податку на доходи фізичних осіб, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податкової соціальної пільги.

Сума нарахованих доходів, сума нарахованого податку на доходи фізичних осіб та сума перерахованого до бюджету податку на доходи фізичних осіб, сума нарахованого податку на доходи фізичних осіб за попередні податкові періоди та сума надміру сплаченого податку на доходи фізичних осіб за попередні податкові періоди, суми нарахованої пені та штрафу відображаються у грошовій формі, вираженій у національній валюті (у гривнях з копійками), незалежно від того, у якій формі або у якій валюті здійснювалося нарахування та виплата доходу.

В рядку «Дата подання податкової Декларації» - податковим агентом проставляється дата.

У кінці Декларації проставляються реєстраційний номер облікової картки платника податку, ініціали та прізвище керівника та головного бухгалтера підприємства, самозайнятої особи та проставляється печатка (за наявності).

У кінці Декларації проставляються відмітки службових осіб органу державної податкової служби про внесення даних з Декларації до електронної бази податкової звітності (дата, підпис, прізвище, службові відмітки) та результати проведення камеральної перевірки, номер та дата складання акта.

7. Щодо проведення коригувань

Коригування поданої і прийнятої Декларації проводяться на підставі самостійно виявлених податковим агентом помилок, а також на підставі повідомлень про помилки, виявлені ОДПС.

У разі необхідності проведення коригувань Декларації до закінчення терміну приймання (протягом 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного місяця) подається нова звітна Декларація.

Уточнююча Декларація подається у разі необхідності проведення коригувань після закінчення терміну приймання. Уточнююча Декларація може подаватися як за звітний період, так і за попередні періоди відповідно статті 50 Кодексу.

Заповнення звітної і уточнюючої Декларації є однаковим і відрізняється лише заповненням відповідних клітинок «Звітна» або «Уточнююча».

Звітна та уточнююча Декларації подаються на підставі інформації з копії попередньо поданої Декларації. Для заповнення також використовується інформація з повідомлень про виявлені помилки, які відправляються ОДПС до податкового агента.

Заповнення Розрахунку податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб за звітний (податко-

вий) період, в якому виявлено помилку, аналогічно заповненню р. 9 - р. 13 Декларації. У разі заповнення Розрахунків за декілька звітних (податкових) періодів у р. 9 - р. 13 Декларації заповнюються загальні суми по всіх розрахунках та Декларації.

8. Прикінцеві положення

Якщо філії, відділенню, іншому відокремленому підрозділу юридичної особи надано повноваження щодо нарахування, утримання і сплати (перерахування) до бюджету податку (далі - уповноважений підрозділ), то Декларація стосовно громадян, яким нараховуються (виплачуються) доходи цим підрозділом, подається уповноваженим підрозділом до ОДПС за своїм місцезнаходженням. У реквізитах Декларації зазначаються дані про такий уповноважений підрозділ як податкового агента.

Якщо філії, відділенню, іншому відокремленому підрозділу юридичної особи не надано повноваження щодо нарахування, утримання і сплати (перерахування) до бюджету податку, то всі обов'язки податкового агента щодо подання Декларації виконує юридична особа. Декларація з показниками даного неуповноваженого відокремленого підрозділу подається до ОДПС за місцезнаходженням кожного такого неуповноваженого відокремленого підрозділу (відділення, філії), де юридична особа (податковий агент) стає на облік.

У реквізитах Декларації зазначаються дані юридичної особи, яка перебуває на обліку, за такий неуповноважений підрозділ.

Декларації або друківана копія даних файлу на своєму останньому аркуші завіряється:

для юридичної особи - підписами керівника юридичної особи і головного бухгалтера та засвідчується печаткою;

для самозайнятої особи (податкового агента) - підписом особи, яка подає Декларацію, а за наявності печатки - нею засвідчується.

Декларація, отримана податковим органом від податкового агента, заповнена всупереч правилам, а саме: якщо в ній не зазначено обов'язкових реквізитів, її не підписано відповідними посадовими особами, не скріплено (у разі наявності) печаткою податкового агента, може бути не визнана податковим органом як податкова декларація. При зверненні ОДПС до податкового агента з письмовою пропозицією надати нову Декларацію, податковий агент може подати уточнюючу Декларацію або оскаржити рішення податкового органу в адміністративному чи судовому порядку.

**Заступник голови комісії з проведення реорганізації ДПА України,
в. о. першого заступника
Голови ДПА України**

С. І. Лекарь

**ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА
АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ**

ЛИСТ

від 17.02.2011 р.

№ 4486/717-0217

Державним податковим адміністраціям в АР Крим, областях, мм. Києві та Севастополі

Про подання Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб

Державною податковою адміністрацією України, з метою реалізації норм пп. «д» п. 176.1 ст. 176 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, розроблено Податкову декларацію податку на доходи фізичних осіб (далі - Декларація). Платники податку могли ознайомитися з формою Декларації на офіційному веб-сайті ДПА України з 26.01.2011 року. Форма Декларації затверджена наказом ДПА України від 31.01.2011 року № 58, що зареєстрований в Міністерстві юстиції від 09.02.2011 року N 165/18903.

На даний час, станом на 17.02.2011 року, офіційно наказ не оприлюднений, тому не є чинним.

У відповідності до п. 46.6 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI якщо в результаті запровадження нового податку або зміни правил оподаткування змінюються форми податкової звітності, центральний орган державної податкової служби, який затвердив такі форми, зобов'язаний оприлюднити нові форми звітності.

Враховуючи вищевикладене, до визначення нових форм декларацій (розрахунків), які застосовуються для складання звітності з податкового періоду, що настає за податковим періодом, у якому відбулося їх оприлюднення, необхідно вжити організаційних заходів по проведенню роз'яснювальної роботи з платниками податків та забезпечити подання податковими агентами Декларації за січень не пізніше терміну, встановленого для подання декларації за лютий.

**Заступник Голови Комісії з проведення
реорганізації ДПА України,
в. о. першого заступника Голови
ДПА України**

С. І. Лекарь

ЗАПОВНЮЄМО ДЕКЛАРАЦІЮ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

У зв'язку з прийняттям Податкового кодексу ми починаємо публікувати матеріали щодо практичного застосування його положень кредитними спілками у своїй діяльності. У цьому номері журналу зосередимося на податковій декларації з податку на доходи фізичних осіб.

Наведемо числовий приклад заповнення декларації. Приміром, загальний фонд заробітної плати кредитної спілки складає 9500 грн. Зарплата за грудень була виплачена у повному обсязі 30.12.2010 р. Заборгованості

за заробітною платою та ПДФО на 1 січня 2011 року не було. За першу половину місяця нараховується 4800 грн., за другу — 4700 грн. Нарахування за першу половину місяця відбувається 15 числа кожного місяця, виплата — 20 числа. Нарахування зарплати за другу половину місяця відбувається в останній день місяця (відповідно 31 січня та 28 лютого).

Дані щодо нарахування заробітної плати, утримання та перерахування ЄСВ та ПДФО, а також виплаченої зарплати зведено у наступній таблиці.

	Нараховано зарплату	Утримано ЄСВ (3,6%)	Утримано ПДФО	Виплачено зарплату	Перераховано ПДФО
15.01.2011	4800,00	172,80	694,08		
20.01.2011				3933,12	694,08
31.01.2011	4700,00	169,20	679,62		
за січень	9500,00	342,00	1373,70	3933,12	694,08
04.02.2011				3851,18	679,62
15.02.2011	4800,00	172,80	694,08		
20.02.2011				3933,12	694,08
28.02.2011	4700,00	169,20	679,62		
за лютий	9500,00	342,00	1373,70	7784,30	1373,70
04.03.2011				3851,18	679,62

За даними таблиці заповнюємо розділ «Показники» для декларацій за січень та лютий.

ПОКАЗНИКИ	Код рядка	Сума (грн. коп.)	Сума (грн. коп.)
1	2	січень	лютий
Сума доходів, які нараховані на користь фізичних осіб у звітному (податковому) періоді	01	9500,00	9500,00
Сума доходів, які виплачені (надані) на користь фізичних осіб у звітному (податковому) періоді	02	3933,12	7784,30
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) з цих доходів у звітному (податковому) періоді	03	1373,70	1373,70
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка перерахована до бюджету у звітному (податковому) періоді	04	694,08	1373,70
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована за попередні звітні (податкові) періоди та перерахована до бюджету у поточному звітному (податковому) періоді	05	0	679,62
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) з цих доходів у звітному (податковому) періоді, але не перерахована до бюджету у зв'язку з невилплатою (ненаданням) доходів	06	679,62	679,62
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка підлягає перерахуванню в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 03 + рядок 05 - рядок 06)	07	694,08	1373,70
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка нарахована (утримана) за неуповноважений(и) відокремлений(и) підрозділ(и)	08		
ПОКАЗНИКИ РОЗРАХУНКІВ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИПРАВЛЕННЯМ САМОСТІЙНО ВИЯВЛЕНИХ ПОМИЛОК	Код рядка	Сума (грн. коп.)	Сума (грн. коп.)
Сума податку на доходи фізичних осіб, яка підлягала перерахуванню до бюджету, за даними звітного (податкового) періоду, в якому виявлена помилка (рядок 07 раніше поданої податкової декларації)	09		
Уточнена сума податкових зобов'язань за звітний (податковий) період, в якому виявлена помилка:	10		
Розрахунки у зв'язку з виправленням помилки:	11		
збільшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету (рядок 10 - рядок 09, якщо рядок 10 > рядка 09, та/або сума рядків 03.1 додатків до податкової декларації)	11.1	(+)	(+)
зменшення суми, яка підлягала перерахуванню до бюджету (рядок 10 - рядок 09, якщо рядок 10 < рядка 09, та/або сума рядків 03.2 додатків до податкової декларації)	11.2	(-)	(-)
Сума штрафу, яка нарахована податковим агентом самостійно у зв'язку з виправленням помилки, ___ % (рядок 11.1 x 3 % або 5 %)	12		
Сума пені, яка нарахована податковим агентом самостійно відповідно до підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України	13		
ІНШІ ПОКАЗНИКИ	Код рядка	Сума (грн. коп.)	Сума (грн. коп.)
Сума заборгованості з виплати заробітної плати на перше число місяця, що настає за звітним (за якою термін виплати не настав)	14	3851,18	3851,18
Сума заборгованості з податку на доходи фізичних осіб станом на 01.01.2011 за даними обліку податкового агента 3	15		

Пояснення (розкриття) окремих результатів фінансово-господарської діяльності на		арк.	арк.
Доповнення до податкової декларації (заповнюється і подається податковим агентом відповідно до пункту 46.4 статті 46 глави 2 розділу II Податкового кодексу України) на		арк.	арк.
Кількість розрахунків податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб за звітний (податковий) період, у якому виявлено помилку 4			

У наведеній таблиці з метою порівняння проставлені дані як за січень, так і за лютий. Зрозуміло, що бухгалтери заповнюють декларації за кожний місяць окремо.

В декларації по рядку 01 проставляється вся сума нарахованої зарплати відповідно за січень та за лютий. По рядку 02 — сума фактично виплаченої зарплати за січень та лютий. При цьому фактично виплачена зарплата за січень складає 3933,12 грн., за лютий — 7784,30 грн., оскільки в лютому була виплачена зарплата не тільки за другу половину січня, а й за першу половину лютого. По рядку 02 проставляється сума фактично виплаченої зарплати за мінусом утриманих податків та єдиного соціального внеску. Сума податку на доходи фізичних осіб, утримана з доходів як в січні, так і в лютому, однакова. Але сума податку, яка перерахована до бюджету, буде різною, оскільки в січні зарплата виплачувалась лише за першу половину місяця, а в лютому, як було показано вище, за першу половину лютого і за другу половину січня.

Необхідно звернути увагу на те, що в інструкції по заповненню податкової декларації зроблено наголос на те, що зарплата повинна виплачуватися з урахуванням змін, внесених Законом України від 23.09.2010 року № 2559-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів Ук-

раїни щодо строків виплати заробітної плати». Тобто обов'язок кредитної спілки виплачувати заробітну плату двічі на місяць відтепер буде контролюватися за її декларацією про утримання ПДФО.

Насамкінець звертаємо вашу увагу на те, що відповідно до листа Державної податкової адміністрації України від 17.02.2011 року № 4486/717-0217 «Про подання Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб», Податковою адміністрацією вважається за необхідне забезпечити подання податковими агентами декларації за січень не пізніше терміну, встановленого для подання декларації за лютий.

Отже, кредитні спілки, які заповнили податкову декларацію за січень без урахування вимог Листа Державної податкової адміністрації України від 17.02.2011 року № 4485/7/17-0217 «Про заповнення Податкової декларації з податку на доходи фізичних осіб», мають час для виправлення показників декларації і подання її до ДПА без застосування до них штрафних санкцій.

Катерина Калустова,
Віце-президент НАКСУ з питань
саморегульованості, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

МАЙЖЕ МЕМУАРИ

Останнім часом знову точиться багато розмов навколо блокованого рахунку. Складається враження, що учасники жвавих обговорень чи то забули, чи то ніколи не знали, що це за рахунок і навіщо він використовується кредитними спілками. А починалося все ще у минулому столітті, десь у 1997 році, коли не було ще ані відповідного Закону, ані регулятора...

Одна кредитна спілка, велика на той час (сьогодні така спілка вважалася би маленькою) працювала на крупному підприємстві і надавала кредити його працівникам, здебільшого на поточні потреби. Але потреби ці, хоча і поточні були, розмір зарплати значно перевищували, тому кредити і надавалися на строк від 6 місяців до року. Виплати по кредитах деякі позичальники

робили самі, а деякі обирали розрахунок зі спілкою шляхом утримання коштів із зарплати. Саме з цими позичальниками спілка мала найбільше проблем, оскільки бухгалтерія перераховувати кошти не поспішала, а кредитна спілка за порушення термінів платежу нараховувала зовсім немаленьку пеню: боюсь помилитися, але щось близько 0,5 % від залишку основної суми кредиту за кожен день прострочення. Тобто ситуація виглядала приблизно наступним чином: позичальник отримує корінець про нарахування йому зарплати, в якому чітко прописане утримання на погашення кредиту, потім отримує зарплату, а потім кредитна спілка з нього бере пеню за несвоєчасне погашення кредиту. Із зарплати бухгалтерією кошти утримано 30 числа, а до спілки вони надійшли десь числа чотирнадцятого наступного місяця. В результаті спілка пеню рахує, а позичальник у спілці галасує. Спілка доводить, що гроші надійшли із запізненням на два тижні, а позичальник доводить, що з його

зарплати вони були утримані вчасно.

Щоб уникнути непорозумінь з позичальниками і припинити карати їх за «не їхню» провину, було прийнято рішення про введення поняття «блокованого рахунку». В кредитному договорі було встановлено, що умовою надання кредиту є акумулювання членом на рахунку спілки внеску в сумі, що дорівнює одному черговому платежу. З наданням права кредитній спілці у випадку ненадходження платежу від бухгалтерії протягом визначеної кількості робочих днів (наприклад, п'яти) погашати черговий платіж за рахунок коштів блокованого рахунку з подальшим зарахуванням на цей рахунок коштів, що будуть надходити від підприємства.

Такий підхід допоміг зняти напруження і дав можливість кредитним спілкам, які працювали з бухгалтеріями підприємств, не нараховувати пеню позичальнику за провину бухгалтерії.

Цікаво, що різні спілки по-різному вирішували питання про повернення коштів з блокованого рахунку. У деяких випадках ці кошти використовувалися для закриття останнього платежу за кредитом, а деякі спілки за особистою заявою члена після остаточного розрахунку за кредитом повертали йому кошти блокованого рахунку через касу, або, знову-таки за заявою, долучали їх до внеску пайового чи депозитного типу (пам'ятаєте, були такі внески?).

Розпочавшись як внесок для окремої категорії спілок, внесок на блокований рахунок в подальшому почав використовуватися іншими спілками і на інші цілі.

При перших спробах поширення цього рахунку на розрахунки з позичальниками, які розраховувалися готівкою, кредитні спілки мали приблизно такі розмови з позичальниками, які порушували терміни платежів:

— Коли Ви, шановний, заборгованість за кредитом погасите?

— А ви спишіть з блокованого рахунку, я ж вам туди гроші вносив!

— Так ми ще у минулому місяці списали, а Ви не поповнили!

— Звісно, не поповнив, у мене грошей нема!

— Так коли Ви, шановний, заборгованість за кредитом погасите?

— А ви спишіть з блокованого рахунку, я ж вам туди гроші вносив!

І так нескінченно...

Зацікавилися внеском на блокований рахунок і кредитні спілки, у яких умовою видачі кредиту була наявність додаткового внеску пайового типу.

Не секрет, що членів кредитної спілки, які вносили додатковий внесок пайового типу, можна поділити на дві категорії: тих, хто мав бажання отримати дохід, і тих, хто мав бажання отримати кредит. Якщо і перші, і другі об'єднувалися в одній спілці, розподіл доходу на внески пайового типу ставав неприємним сюрпризом для перших (менша сума доходу) і приємним для других (несподіваний дохід). Отже, використання внеску на блокований рахунок цими спілками позбавило пайовиків від неприємних сюрпризів.

Варто додати, що в подальшому блокованим рахунком почали користуватися і ті спілки, які хотіли збільшити свою доходність без зміни процентної ставки, оскільки внесення на блокований рахунок 10-15% від суми кредиту призводило до суттєвого підвищення ефективної процентної ставки.

Додатковий поштовх використанню блокованого рахунку дала програма «Все в Одному», в якій передбачено проведення безготівкових розрахунків через блокований рахунок.

Закон України «Про кредитні спілки» не заборонив використання внесків на блокований рахунок, оскільки Законом передбачена наявність інших внесків.

Віднесенню внесків на блокований рахунок до категорії «вкладів», причому вкладів на депозитні рахунки, залучення яких передбачає наявність ліцензії, можна подякувати виключно законотворчій активності Уповноваженого органу: відповідно абзацу 5 підпункту 1.3 пункту 1 Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 25.12.2003 № 177 «Про затвердження Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України», **«внесок (вклад) на депозитний рахунок - блокований рахунок - зворотний внесок (вклад) члена кредитної спілки, який залучається на договірних умовах для забезпечення зобов'язань члена перед кредитною спілкою»**. Отже, кредитні спілки почали ще й укладати договори про внески (вклади) на блоковані рахунки. Щодо доходності цих внесків – за даними звітності, з кредитних спілок – членів НАКСУ лише одна спілка, яка використовує такі внески, мала би здійснювати нарахування процентів на блокований рахунок. Щоправда, востаннє кошти на цей рахунок вносилися у ній у 2007 році...

А як було б добре, якби Уповноважений орган знайшов у собі мужність визначити, що **«внесок**

на блокований рахунок – цільовий зворотний внесок члена кредитної спілки у додатковий капітал, який вноситься для забезпечення зобов'язань члена перед кредитною спілкою». Такий підхід дав би змогу повернути суть внесків на блоковані рахунки до їх первісного значення. На жаль, у оприлюдненому на сайті Держфінпослуг проєкті Розпорядження про затвердження «Правил здійснення депозитних операцій для кредитних спілок» міститься прямо протилежне:

«2.6. У разі, якщо член кредитної спілки при отриманні кредиту зобов'язаний внести вклад (внесок) на депозитний рахунок - блокований рахунок, то процентна ставка за таким депозитом повинна бути рівною або більшою, ніж процентна ставка за таким кредитом.

Залучення внеску (вкладу) на депозитний рахунок - блокований рахунок регулюється положенням кредитної спілки про фінансові послуги, яке затверджується рішенням спостережної ра-

ди кредитної спілки.

Внесення внеску (вкладу) на депозитний рахунок - блокований рахунок передбачається в кредитному договорі або оформляється додатковим договором.

Внесок (вклад) на блокований рахунок є власністю члена кредитної спілки та належить до зобов'язань кредитної спілки.»

Може, і не варто було би приділяти таку увагу цьому виду внесків – станом на 1 січня 2011 року питома вага кредитних спілок – членів НАКСУ, які користуються блокованим рахунком, складає близько 10 %, а загальна сума таких внесків – менше 0,5 % від загальної суми кредитного портфеля. Проте маленький внесок може призвести до великих неприємностей...

Катерина Калустова, Віце-президент НАКСУ з питань саморегульованості, Директор фінансового департаменту НАКСУ

УЗАГАЛЬНЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ З КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Враховуючи підвищений інтерес читачів до теми судових спорів, що виникають з кредитних правовідносин, ми продовжуємо публікувати продовженням витягу з узагальнення судової практики Верховного суду України від 07.10.2010 року щодо розгляду цивільних справ, які виникали з кредитних правовідносин за період 2009–2010 рр.

У судовій практиці виникають проблеми у розумінні та визначенні поняття припинення зобов'язання, забезпеченого **порукою**.

Так, рішенням Київського районного суду м. Харкова від 2 листопада 2007 року задоволено позов ВАТ КБ «Надра» та стягнуто на його користь із поручителя Тесленко-Пономаренко Є. В. заборгованість за договором поруки в розмірі 1022397 грн. 90 коп. та судові витрати.

Апеляційний суд, скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні позову, зазначив, що з ухваленням 19 грудня 2005 року господарським судом Харківської області рішення, що набуло законної сили, з боржника ГП «Автомар» уже стягнуто заборгованість за кре-

дитним договором на користь ВАТ КБ «Надра», та відповідно до вимог частини 4 статті 559 ЦК договір поруки припинив свою дію.

Іншим рішенням Комінтернівського районного суду м. Харкова від 28 листопада 2008 року в задоволенні позовних вимог ВАТ «Кредобанк» до поручителя Бухіної Ю. Е. про стягнення заборгованості за кредитним договором відмовлено з посиланням на те, що рішенням Дзержинського районного суду м. Харкова від 12 липня 2007 року, що набуло чинності, вказана сума боргу уже стягнута з другого поручителя Рябенського А. В., у зв'язку з чим немає підстав стягувати вказану суму повторно.

Апеляційний суд, скасовуючи це рішення суду першої інстанції та задовольняючи позов, зазначив, що згідно з частинами 1, 2, 4 статті 543 ЦК України в разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо. Кредитор, який одержав виконання обов'язку не в повному обсязі від одного із солідарних боржників, має право вимагати недержане від решти солідарних боржників. Зобов'язання боржником та поручителем Рябенським А. В. за договором та рішення суду не виконані. За таких обставин суд першої інстанції фактично усунув поручителя від відповідальності, установлені за-

коном та договором. Касаційна скарга Бухіної О. Е. Верховним Судом України була відхилена.

Щодо наведених судових рішень треба зазначити таке.

Обставини, за яких припиняється порука, чітко визначені у статті 559 ЦК України.

Відповідно до статті 554 ЦК України, в разі порушення боржником зобов'язання, забезпеченого порукою, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя. Поручитель відповідає перед кредитором у тому ж обсязі, що і боржник, включаючи сплату основного боргу, відсотків, неустойки, відшкодування збитків, якщо інше не встановлено договором поруки. Особи, які спільно дали поруку, відповідають перед кредитором солідарно, якщо інше не встановлено договором поруки.

Із конструкції статті 554 ЦК України випливає, що хоча поручитель і пов'язаний із боржником певними зобов'язальними відносинами, він є самостійним суб'єктом у відносинах із кредитором. Це підтверджується його правом висувати заперечення проти кредитора і в тому разі, коли боржник від них відмовився або визнав свій борг (частина 2 статті 555 ЦК).

Разом з тим, суди повинні звертати увагу на те, що у зобов'язаннях, в яких беруть участь поручителі, збільшення кредитної відсоткової ставки навіть за згодою банку та боржника, але без згоди поручителя, не дає підстав покладення на останнього відповідальності за невиконання або неналежне виконання позичальником своїх зобов'язань перед банком (частина 1 статті 559 ЦК України).

Згідно зі статтею 543 ЦК України, у разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо. Кредитор, який одержав виконання обов'язку не в повному обсязі від одного із солідарних боржників, має право вимагати недоодержане від решти солідарних боржників. Солідарні боржники залишаються зобов'язаними доти, доки їхній обов'язок не буде виконаний у повному обсязі. Солідарний боржник не має права висувати проти вимоги кредитора заперечення, що ґрунтуються на таких відносинах решти солідарних боржників з кредитором, у яких цей боржник не бере участі. Виконання солідарного обов'язку у повному обсязі одним із боржників припиняє обов'язок решти солідарних боржників перед кредитором.

Таким чином, при солідарному обов'язку кредиторів надається право на власний розсуд вимагати виконання зобов'язання в повному обсязі або частково від усіх боржників разом або від кожного окремо. Пред'явивши вимогу до одного із солідарних боржників і не одержавши задоволення, кредитор має право пред'явити вимогу до іншого солідарного боржника.

З огляду на викладене, наявність, наприклад, рішення господарського суду про стягнення заборгованості за кредитним договором із боржника — юридичної особи не є перешкодою для пред'явлення окремого позову до поручителя — фізичної особи.

Крім того, відповідно до пункту 4 частини 1 статті 201 ЦПК України суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у разі неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи, що розглядається в порядку конституційного, цивільного, господарського, кримінального чи адміністративного судочинства.

Розгляд справи в загальному суді за позовом банку до поручителя-фізичної особи не залежить від наслідків розгляду справи господарським судом за позовом банку до боржника-юридичної особи. Таким чином, підстави для зупинення провадження у такій справі відсутні.

У судів виникають питання і щодо строку припинення поруки, що зазначено в частині 4 статті 559 ЦК України.

Так, ухвалою Верховного Суду України від 7 жовтня 2009 року у справі № 6-6486св09 за позовом Запорізької обласної кредитної спілки «Довіра» до Бившевої І. В., Бившева Ю. В., Павленка Р. Ю. про розірвання кредитного договору та стягнення заборгованості скасовано рішення апеляційного суду Запорізької області від 14 січня 2009 року в частині відмови в задоволенні позову до Бившевої І. В. та в цій частині залишено без змін рішення Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 10 листопада 2008 року. В іншій частині судові рішення залишено без змін.

Установлено, що 5 лютого 2003 року згідно з кредитним договором Бившевої І. В. надали кредитні кошти в розмірі 2800 грн. зі сплатою 4 % щомісячно наперед від залишку суми неповернутого кредиту на строк до 5 серпня 2003 року. Взяті на себе зобов'язання Бившева І. В. не виконала. 9 грудня 2005 року судовим наказом з неї стягнута заборгованість за договором та штрафні санкції за період з 5 лютого 2003 року до 27 жовтня 2005 року. У зв'язку з тим, що судовий наказ не був виконаний, за період з 10 листо-

пада 2005 року до 11 липня 2008 року в неї виникла заборгованість за нарахованими відсотками в розмірі 2176 грн., яку й просили з неї стягнути.

Оскільки відповідачі Бившев Ю. В. і Павленко Р. Ю. згідно з договором поруки поручилися перед кредитором за виконання Бившевою І. В. свого зобов'язання, то КС «Довіра» просила стягнути вказану суму солідарно зі всіх відповідачів та розірвати кредитний договір у зв'язку з істотним порушенням його умов.

Ухвалюючи судові рішення, Верховний Суд України зазначив таке. Згідно зі статтею 599 ЦК України зобов'язання припиняється виконанням, проведеним належним чином. Загальні умови виконання зобов'язання зазначені в статті 526 цього Кодексу. Оскільки Бившева І. В. своїх зобов'язань за договором не виконала й після видачі судового наказу заборгованість за кредитним договором КС «Довіра» не повернула, то кредитор мав право нараховувати відсотки за користування кредитними коштами.

Посилання апеляційного суду на те, що видачею судового наказу як різновиду судового рішення припиняються кредитні зобов'язання між сторонами, а кредитний договір фактично є припиненим, не ґрунтуються на законі, тому що зобов'язання припиняються не внаслідок ухвалення судового рішення, а в результаті належного виконання грошового зобов'язання. Таке грошове зобов'язання не було виконане належним чином.

Верховний Суд України погодився з висновками судів про те, що КС «Довіра» пропустила строк пред'явлення вимоги до поручителів, оскільки він відповідає вимогам закону (частина 4 статті 559 ЦК України) і в цій частині доводи касаційної скарги є безпідставними. З договору поруки вбачається, що в ньому не встановлено строку, після якого порука припиняється, а умова договору про дію поруки до повного виконання позичальником зобов'язання перед Спілкою або до повного виконання поручителем взятих на себе зобов'язань (пункт 6) не може розглядатися як установлення строку дії поруки, оскільки це не відповідає вимогам статті 252 ЦК України. Згідно з цією нормою права строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати. Цього в договорі поруки не встановлено.

У зв'язку з наведеним у задоволенні позову про стягнення заборгованості за кредитним договором з поручителів судами правомірно відмовлено.

Разом з тим, суди помилково виходили з того,

що порука припиняється, якщо строк основного зобов'язання не встановлений або встановлений моментом пред'явлення вимоги, оскільки такий строк у кредитному договорі чітко визначений — строк повернення кредиту встановлено до 5 серпня 2003 року (пункт 1). Тому відмовити в позові треба було виходячи з того, що в договорі поруки не встановлено строку припинення поруки, а тому порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя.

Неоднаковою є практика стосовно виконання зобов'язань за кредитним договором у випадку смерті боржника за наявності поручителя, спадкоємців. У деяких випадках суд, з'ясувавши факт смерті боржника, закривав провадження у справі на підставі пункту 6 частини 1 статті 205 ЦПК України, виходячи з того, що дані правовідносини не допускають правонаступництва.

Як приклад, можна навести справу № 2-2063/2009 року за позовом ЗАТ КБ «Приват-Банк» до Мостіпана О. Б. про стягнення заборгованості за кредитним договором. Судова повістка про виклик в судові засідання відповідача Мостіпана О. Б. повернута на адресу суду з відміткою «адресат помер». Прилуцьким міськрайонним судом Чернігівської області 9 грудня 2009 року постановлено ухвалу про закриття провадження у справі у зв'язку зі смертю відповідача у правовідносинах, які не допускають правонаступництва. Зазначене судові рішення не було оскаржено позивачем і набрало законної сили.

Прикладом іншого вирішення зазначеної спірної правової позиції є справа за позовом ВАТ «Ерсте Банк» до Смолко В. К., Мозгового В. І., ЗАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», Насановської Я. А. про стягнення заборгованості за кредитним договором. Рішенням Новоазовського районного суду м. Чернігова від 14 травня 2009 року частково задоволено позовні вимоги та стягнуто заборгованість за кредитним договором солідарно зі Смолко В. К., як спадкоємиці померлого боржника Смолка Ю. Г., та з Мозгового В. І. як поручителя за кредитним договором. Суд дійшов висновку, що смерть боржника Смолка Ю. Г. не припинила зобов'язання за кредитним договором, оскільки воно не вважається таким, що нерозривно пов'язано з його особою. Апеляційний суд, змінюючи рішення та ухвалюючи нове рішення, послався на те, що Смолко В. К. та Мозговий В. І. відповідно до положень статті 1282 ЦК України, зобов'язані задовольнити вимо-

зи кредитора, але в межах вартості спадкового майна. Касаційною інстанцією судові рішення були скасовані і справу направлено на новий розгляд до суду першої інстанції.

При вирішенні цих спорів судам треба виходити з такого.

Згідно зі статтями 553, 554 ЦК за договором поруки поручитель поручається перед кредитором боржника за невиконання ним свого обов'язку. У разі порушення такого зобов'язання боржник і поручитель відповідають як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя.

Якщо боржник помер, то в силу статті 1282 ЦК спадкоємці зобов'язані задовольнити вимоги кредитора повністю, але в межах вартості майна, одержаного в спадщину.

Таким чином, спадкоємці боржника при умові прийняття спадщини є боржниками перед кредитором в межах вартості майна, одержаного в спадщину.

При наявності кредитного договору та договору поруки поручитель приймає на себе зобов'язання відповідати за виконання кредитного договору за боржника, а також за будь-якого боржника в разі переводу боргу чи смерті боржника (якщо таке зазначено в договорі поруки).

При цьому треба мати на увазі, що якщо в договорі поруки є умова про згоду поручителя відповідати за нового боржника, поручитель є відповідальним за виконання зобов'язання спадкоємцями (частина 3 статті 559 ЦК).

Відповідно до статті 523 ЦК України порука або застава, встановлена іншою особою, припиняється після заміни боржника, якщо поручитель або заставодавець не погодився забезпечувати виконання зобов'язання новим боржником.

Також треба враховувати, що за статтею 607 ЦК зобов'язання припиняється неможливістю його виконання у зв'язку з обставиною, за яку жодна з сторін не відповідає.

У зв'язку з цим, враховуючи, що спадкоємці відповідають за борги спадкодавця в межах вартості майна, одержаного в спадщину, то при відсутності чи недостатності спадкового майна кредитне зобов'язання припиняється неможливістю виконання чи недостатністю спадкового майна.

Це означає, що в силу частини 1 статті 559 ЦК порука припиняється з припиненням забезпеченого нею зобов'язання. Тобто порука припиняється в тій частині, в якій припиняється забезпечене нею кредитне зобов'язання, і поручитель со-

лідарно зі спадкодавцями відповідає перед кредитором в межах вартості спадкового майна.

Отже, убачається, що у разі смерті боржника за основним зобов'язанням, яке забезпечене договором поруки, за наявності правонаступника, який прийняв спадщину, необхідна згода поручителя відповідати за нового боржника, якщо договір поруки не містить як умову згоду поручителя відповідати за виконання зобов'язання перед будь-яким новим боржником у випадку переводу боргу за основним зобов'язанням.

Відповідно, **за відсутності в договорі поруки згоди поручителя** відповідати за правонаступника боржника у випадку невиконання чи неналежного виконання ним основного зобов'язання чи будь-якої іншої особи, покладення на нього такого обов'язку є неправомірним.

Крім того, при розгляді справ про задоволення вимог кредиторів при отриманні спадщини суди не завжди керувались статтею 1281 ЦК України та не враховували, що вимоги кредитора підлягають задоволенню в межах вартості майна, одержаного у спадщину, не з'ясовували чи відкрилась спадщина, чи наявне спадкове майно, його вартість.

Так, ухвалою Верховного Суду України від 2 червня 2010 року скасовано рішення Деснянського районного суду м. Києва від 29 січня 2009 року та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 16 квітня 2009 року у справі за позовом АБ «Київська Русь» до Степанченка Р. В. про стягнення зі спадкоємця боржника заборгованості за кредитним договором, у тому числі штрафу за прострочення погашення кредиту і за прострочення погашення відсотків, справу передано на новий розгляд до суду першої інстанції (№ 6-16006св09).

Установлено, що, задовольняючи позовні вимоги АБ «Київська Русь», суди виходили із того, що відповідно до статті 1218 ЦК України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини й не припинялися внаслідок його смерті. Крім того, умовами кредитного договору, укладеного 26 липня 2007 року між АБ «Київська Русь» і Степанченком В. М., передбачено відповідальність спадкоємців за несвоєчасне виконання своїх зобов'язань спадкодавцем.

Проте суди дійшли їх із порушенням норм матеріального та процесуального права.

За змістом статті 1218, частини 3 статті 1231 ЦК України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинили-

ся внаслідок його смерті. До спадкоємця переходить обов'язок сплатити неустойку (штраф, пеню), яка була присуджена судом кредиторів із спадкодавця за життя спадкодавця.

У порушення вимог статей 212 – 214 ЦПК України суди не з'ясували, чи є передбачені законом підстави для стягнення неустойки за неналежне виконання померлою особою зобов'язань за кредитним договором після його смерті.

Відповідати за борги спадкодавця перед АБ «Київська Русь» спадкоємець має у межах вартості майна, одержаного у спадщину (статей 1281, 1282 ЦК України).

Проте суди на ці положення Закону не звернули уваги та не дали оцінки наданим відповідачем доказам.

Так, у свідоцтві про право на спадщину від 27 листопада 2008 року зазначено, що частка Степанченка Р. В. у спадковому майні в грошовому визначенні складає 1017 грн. 75 коп. Це означає, що Степанченко Р. В. як спадкоємець повинен відповідати за борг свого батька тільки в межах вартості одержаного спадкового майна, тобто в розмірі 1017 грн. 75 коп., а не в розмірі 9935 грн. 49 коп., як зазначено в рішенні суду.

Спадкоємці несуть зобов'язання погасити нараховані відсотки і штрафи тільки в тому випадку, якщо вони вчинені позичальникові (спадкоємцеві) за життя. Інші нараховані зобов'язання фактично не пов'язані з особою позичальника і не можуть присуджуватися для сплати спадкоємцям.

Так, ухвалою Верховного Суду України від 16 грудня 2009 року (справа № 6-7159св09) залишено без змін рішення Київського районного суду м. Харкова від 1 жовтня 2008 року та ухвалу апеляційного суду Харківської області від 14 січня 2009 року у справі за позовом АКІБ «УкрСиббанк» до Шепетіної О., Дмитришиної Г. О., яка діє в інтересах малолітньої Шепетіної Я. В., третя особа — орган опіки та піклування Київської районної у м. Харкові ради, про звернення стягнення на предмет іпотеки, якими в позові відмовлено.

Банк звернувся до суду з позовом про звернення стягнення на предмет іпотеки для задоволення своїх вимог по кредитному договору, укладеному 11 листопада 2006 року на строк до 13 листопада 2008 року з Шепетіним В. Л. — боржником, який з 14 березня 2007 року припинив виконання зобов'язання з повернення кредиту й допустив заборгованість станом на 1 квітня 2008 року в розмірі 82100 грн. 98 коп. Пізніше банку стало відомо, що Шепетін В. Л. помер 25 березня 2007

року, до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини звернулись його дочки: Шепетіна О. та малолітня Шепетіна Я. В., які свідоцтва про право власності не отримали.

Відповідно до частини 3 статті 23 Закону України «Про іпотеку», якщо право власності на предмет іпотеки переходить до спадкоємця фізичної особи — іпотекодавця, такий спадкоємець не несе відповідальності перед іпотекодержателем за виконання основного зобов'язання, але в разі його порушення боржником він відповідає за задоволення вимоги іпотекодержателя в межах вартості предмета іпотеки.

За змістом статті 1218, частини 3 статті 1231 ЦК України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. До спадкоємця переходить обов'язок сплатити неустойку (штраф, пеню), яка була присуджена судом кредиторів із спадкодавця за життя спадкодавця.

Оскільки боржник Шепетін В. Л. за життя не порушував виконання зобов'язання, забезпеченого іпотекою, і неустойка стягнута судом не була, то, по-перше, нарахування Банком після дати його смерті неустойки є неправомірним; по-друге, немає підстав для обрання такого способу захисту як звернення стягнення на предмет іпотеки.

Отже, на поручителів може бути покладено обов'язок щодо належного виконання зобов'язання за кредитним договором у випадку смерті позичальника лише за наявності у позичальника правонаступника, який прийняв спадщину та згоди поручителя відповідати за нового боржника, зафіксоване в тому числі і в договорі поруки про згоду відповідати за виконання зобов'язання перед будь-яким новим боржником у випадку переводу боргу за забезпечуванням зобов'язанням.

Таким чином, обставинами, які мають юридичне значення для правильного вирішення спору між кредитором, спадкоємцем і поручителем про стягнення заборгованості за кредитним договором у випадку смерті боржника, є: прийняття спадкоємцями спадщини; наявність та розмір спадкового майна; згода поручителя відповідати перед кредитором за будь-якого нового боржника; невиконання чи неналежне виконання позичальником зобов'язань за кредитним договором; пред'явлення позову до поручителя в межах строку, визначеного законодавством (стаття 1281 ЦК України).

ПРО ТЕ, ЯК ОДНА ДПА ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС КОМЕНТУВАЛА

Була собі одна країна. І була в тій країні податкова адміністрація. Адміністрація та створена була, щоб у країні доходи були, а вона, країна, ці доходи збирала і витрачала, щоб різні державні органи утримувати, щоб вони, ці органи, жителям тої країни гідне буття забезпечували: захищали, дороги та мости будували, лікували, вчили... Багато чого робили. І от народні обранці тої країни зібралися і замислилися: як це так? Адміністрація є, податки є, а кодексу немає. Негарно виходить. І вирішили вони той кодекс створити. Думали-гадали, сперечалися-блокували, на майдані стояли-ветували, але нарешті прийняли. Прийняли одні, а виконувати – іншим. При цьому одним (підприємцям) – гроші до кубушки складати, а іншим (податківцям) – пильнувати, щоб кубушка порожньою не лишалася. Всі кодекс читають — дивуються. Нібито рідною мовою він написаний, саме тою, якою спілкуються, але кожен, хто читає – своє розуміє. Перекладач потрібен. От і вирішила ДПА стати таким перекладачем. А в кодексі писалося, що перші півроку з моменту прийняття його штрафні санкції за порушення податкового законодавства застосовуються у розмірі 1 гривні за кожне порушення, або дослівно з того кодексу: *«Штрафні санкції за порушення податкового законодавства за період з 1 січня по 30 червня 2011 року застосовуються у розмірі не більше 1 гривні за кожне порушення».*

Підприємці зрозуміли, що коли протягом цих півроку їх за будь-яке порушення злапали, то штраф вони мусять сплатити в сумі однієї гривні. А податківці – по-своєму.

Ось ДПА листа і написала. Ще й підписала його під самий Новий рік. Наче подарунок підприємцям. І було у тому листі написано буквально таке:

«Пунктом 7 підрозділу 10 розділу ХХ Кодексу передбачено: «Штрафні санкції за порушення податкового законодавства за період з 1 січня по 30 червня 2011 року застосовуються у розмірі не більше 1 грив-

ні за кожне порушення».

Цим пунктом чітко визначено «за період», тобто передбачений проміжок часу, з яким пов'язують виникнення, зміну і припинення відповідних правовідносин, виконання зобов'язань тощо.

Отже, штрафна санкція у розмірі не більше 1 гривні застосовується виключно за вчинене у період з 1 січня по 30 червня 2011 року будь-яке порушення податкового законодавства.»

Трохи засумували підприємці, вони ж сподівалися, що їх півроку взагалі штрафувати будуть лише на одну гривню, а тут тільки за те, що скоїли за півроку, і, правду кажучи, поки до перевірки дійде, податкова про це десять разів забуде. Але що вдієш — змирилися.

А ДПА подумала-подумала і вирішила, що одна гривня за будь-яке порушення цілих півроку щось замало, і вирішила уточнити... Сказано — зроблено. Свята скінчилися, почалася сувора буденщина. Вже 3 лютого ДПА «переклала» для всіх, що саме мали на увазі законотворці, коли писали, що півроку штрафні санкції складатимуть одну гривню:

«Державна податкова адміністрація України у зв'язку з надходженням численних запитів від органів державної податкової служби щодо застосування штрафних санкцій згідно з Податковим кодексом повідомляє таке.

Відповідно до пункту 2 розділу ХІХ „Прикінцеві положення” Податкового кодексу України (далі – Кодекс) втратив чинність Закон України від 21 грудня 2000 року №2181-III „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” (далі – Закон №2181-III).

Починаючи з 1 січня 2011 року, платники податків несуть відповідальність, передбачену нормами Кодексу, зокрема, у разі виявлення за результатами камеральних

перевірок порушень.

Так, коли платник податку подає податкову декларацію (розрахунок) з порушенням граничних термінів подання податкової звітності, застосовується штрафна санкція у розмірах, передбачених пунктом 120.1 статті 120 Кодексу.

При цьому в акті перевірки фіксується факт порушення термінів подання податкової звітності, що встановлені Законом №2181-III, та застосовується штрафна санкція у розмірі 170 гривень (пункт 120.1 статті 120 Кодексу) за кожну неподану (несвоєчасно подану) податкову декларацію, зазначену у такому акті.

У разі встановлення протягом року з дати винесення податкового повідомлення-рішення таких дій (несвоєчасного подання) повторно, штрафна санкція застосовується у розмірі 1020 гривень за кожне таке несвоєчасне подання.

Повторним порушенням, за яке передбачено штраф у розмірі 1020 гривень згідно з пунктом 120.1 статті 120 Кодексу, буде несвоєчасне подання податкової декларації (розрахунку) платником податків незалежно від виду податку, за яке до такого платника протягом року вже було застосовано штраф за неподання (несвоєчасне подання) податкової декларації (розрахунку) та у період до одного року (до 365 або 366 днів – для високосного року) винесено податкове повідомлення-рішення.

У випадку порушення платниками податків граничних термінів сплати податкових зобов'язань, передбачених податковим законодавством, з 1 січня 2011 року з урахуванням строку давності застосовується штрафна санкція у розмірах, встановлених статтею 126 Кодексу.

Тобто у разі якщо платник податків не сплачує суми самостійно визначеного грошового зобов'язання протягом строків, передбачених Кодексом, такий платник податків притягається до відповідальності у вигляді штрафу у таких розмірах:

при затримці до 30 календарних днів включно, наступних за останнім днем

строку сплати суми грошового зобов'язання, – у розмірі 10 відсотків погашеної суми податкового боргу;

при затримці більше 30 календарних днів, наступних за останнім днем строку сплати суми грошового зобов'язання, – у розмірі 20 відсотків погашеної суми податкового боргу.

Штрафна санкція, передбачена пунктом 7 підрозділу 10 Розділу XX Кодексу, застосовується за порушення податкового законодавства виключно при обчисленні податкових зобов'язань за період з 01.01.11 по 30.06.11.

Також повідомляємо, що ДПА України відкликає лист від 31.12.10 №29429/7/10-1017/5190 (щодо застосування штрафної санкції у розмірі не більше 1 гривні).

Отже, наївні підприємці вважали, що несвоєчасне подання декларації та несвоєчасна сплата податку – це порушення податкового законодавства, а ДПА уважно кодекс почитала і з'ясувала, що нічого подібного. Порушенням податкового законодавства, за яке штрафна санкція до першого липня 2011 року складатиме одну гривню, є лише невірно обчислена сума податкового зобов'язання.

Відчуваєте різницю? І це лише за один місяць вивчення кодексу. До чого ж вони ще дочитаються?

Марічка Зозуля

